БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 211

3 ДЕКАБРЬ ЖУМА 1954 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

Европада коллектив хавфсизликни ташкил этиш ҳамда Германияни тинчликсевар ва демократик асосда бирлаштириш Германиянинг улуғ давлатлардан бири сифатида ривожланишини та'минлайдиган йўлдир...

Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатлари Москва Кенгашида қатнашган давлатларнинг ҳукуматлари чуқур ишонадиларки, ўзларининг тинчликни ва умумий хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсати, шунингдек ушбу кенгаш томонидан белгиланган тадбирлар халқларимизнинг манфаатларига, худди шунингдек бошқа барча тинчликсевар халқларнинг манфаатларига ҳам жавоб беради.

(СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси Ҳукуматларининг Декларациясидан).

ЕВРОПАДА ТИНЧЛИК ВА ХАВФСИЗЛИКНИ ТА'МИНЛАШ ЮЗАСИДАН ЕВРОПА МАМЛАКАТЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

1954 йил 2 декабрьдаги тўртинчи мажлис тўғрисида

АХБОРОТ

2 декабрьда Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатлари Кенгашининг тўртинчи, сўнгги мажлиси бўлди. Чехословакия делегациясининг бошлиғи, Чехословакия Республикасининг бош министри Вильям Широкий раислик қилди.

Мажлисда СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси ҳукуматларининг биргаликдаги Декларацияси проекти муҳокама қилинди.

Кенгашда қатнашаётган давлатлар делегацияларининг ҳамма а'золари муҳокама натижасида мазкур Декларациянинг текстини қабул қилишларини баён қилдилар. Декларация 2 декабрь кеч соат 6 да Кремльда имзоланади, деб келишилди.

Мажлис охирида Хитой Халқ Республикасининг вакили, Ташқи ишлар министрининг ўринбосари, Хитой Халқ Республикасининг Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Чжан Вэнь-тянь баёнот берди.

Мажлисда раислик қилган Чехословакия Республикаси делегациясининг бошлиғи Вильям Широкий кенгашни ёпиш вақтида охирги нутқ сўзлади.

Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатлари Москва Кенгашининг

ЯКУНЛОВЧИ АХБОРОТИ

1954 йил 29 ноябрьдан 2 декабрьгача Москвада Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатларининг—Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси, Албания Халқ Республикасининг Кенгаши бўлиб ўтди.

Кенгашда мазкур давлатларнинг қуйидаги вакиллари қатнашдилар:

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқидан — ССР Иттифоқи Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари ва СССР Ташқи Ишлар Министри **В. М. Молотов** (Делегация бошлиғи), СССР Ташқи Ишлар Министрининг Биринчи Ўринбосари **А. А. Громико**, РСФСР Министрлар Советининг Раиси **А. М. Пузанов**, Украина ССР Министрлар Советининг Раиси **Н. Т. Кальченко**, Белоруссия ССР Министрлар Советининг Раиси **К. Т. Мазуров**, Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси **В. Т. Лацис**, Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси **А. А. Мюрисеп**, Литва ССР Министрлар Советининг Раиси **М. А. Гедвилас**, СССР Ташқи Ишлар Министрининг Ўринбосари **В. А. Зорин**;

Польша Халқ Республикасидан — Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Юзеф **Циранкевич** (Делегация бошлиғи), Ташқи Ишлар Министрининг Ўринбосари Мариан **Нашковский**, Польша Халқ Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Вацлав **Левиковский**;

Чехословакия Республикасидан — Чехословакия Республикасининг Бош Министри Вильям **Широкий** (Делегация бошлиғи), Ташқи Ишлар Министри Вацлав **Давид**, Қурилиш Министри Эмануил **Шлехта**, Соғлиқни Сақлаш Министри Иозеф **Плойгар**, Чехословакия Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Яромир **Вошаглик**;

Германия Демократик Республикасидан — Германия Демократик Республикасининг Бош Министри Отто **Гротеволь** (Делегация бошлиғи), Бош Министр Ўринбосари Вальтер **Ульбрихт**, Бош Министр Ўринбосари ва Ташқи Ишлар Министри доктор Лотар **Больц**, Бош Министр Ўринбосари Отто **Нушке**, Бош Министр Ўринбосари ва Молия Министри доктор Ганс **Лох**, Германия Демократик Деҳқонлар партиясининг Бош Секретари Бертольд **Розе**, Германия Демократик Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Рудольф **Аппельт**;

Венгрия Халқ Республикасидан — Венгрия Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари Андраш **Хегедюш** (Делегация бошлиғи), Ташқи Ишлар Министри Янош **Болдоцки**, Ташқи Ишлар Министрининг Ўринбосари Эндре **Шик**, Венгрия Халқ Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Ференц **Мюнних**;

Руминия Халқ Республикасидан — Руминия Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари Киву **Стойка** (Делегация бошлиғи). Ташқи Ишлар Министри Симион **Бугич**, Ташқи Ишлар Министрининг Биринчи Ўринбосари Григоре **Преотяса**, Руминия Халқ Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Ион **Раб**;

Болгария Халқ Республикасидан — Болгария Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари Антон **Югов** (Делегация бошлиғи). Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари Георгий **Трайков**. Ташқи Ишлар Министри Минчо **Нейчев**, Болгария Халқ Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Карло **Луканов**;

Албания Халқ Республикасидан — Албания Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари Мануш **Муфтиу** (Делегация бошлиғи). Ташқи Ишлар Министри Бехар **Штюлла**, Албания Халқ Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Михаль **Прифти**.

Кенгашда кузатувчи сифатида Хитой Халқ Республикасининг вакили — Ташқи Ишлар Министрининг Ўринбосари, Хитой Халқ Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси **Чжан Вэнь-тянь** иштирок этди.

Кенгаш қатнашчилари ба'зи ғарбий давлатларнинг Ғарбий Германияни ремилитаризациялаш ва уни Европадаги тинчликсевар давлатларга қарши қаратилган ҳарбий гуруҳларга жалб этиш тўғрисида сепарат Париж битимларини имзолаганликлари муносабати блан Европада юз берган аҳволни ҳартарафлама кўриб чиқдилар.

Кенгаш самимий ва дўстона вазиятда ўтди ҳамда Париж битимлари ратификация қилинган тақдирда Европада тинчликни та'минлаш манфаатларини кўзлаб амалга ошириш зарур бўладиган чоралар масаласида тўла якдиллик борлигини кўрсатди.

Кенгаш СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси ҳукуматларининг биргаликдаги Декларациясини қабул қилди.

ДЕКЛАРАЦИЯНИНГ ИМЗОЛАНИШИ

2 декабрь кеч соат 6 да Кремльда СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси ҳукуматларининг биргаликдаги Декларацияси имзоланди.

Декларацияни қуйидагилар имзоладилар:

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқидан — **В. МОЛОТОВ**
Польша Халқ Республикасидан — **Ю. ЦИРАНКЕВИЧ**
Чехословакия Республикасидан — **В. ШИРОКИЙ**
Германия Демократик Республикасидан — **О. ГРОТЕВОЛЬ**
Венгрия Халқ Республикасидан — **А. ХЕГЕДЮШ**
Руминия Халқ Республикасидан — **К. СТОЙКА**
Болгария Халқ Республикасидан — **А. ЮГОВ**
Албания Халқ Республикасидан — **М. МУФТИУ**

Декларацияни имзолаш вақтида Кенгашда қатнашган давлатлар делегацияларининг ҳамма а'золари, шунингдек Кенгашда кузатувчи сифатида қатнашган Хитой Халқ Республикаси вакили **Чжан Вэнь-тянь** ҳам бор эдилар.

Декларация имзоланган вақтда **Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчев, А. Н. Косигин, В. А. Малишев, И. Ф. Тевосян, М. А. Суслов** ўртоқлар, маршал **А. М. Василевский**, маршал **Г. К. Жуков** ва бошқа ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси Ҳукуматларининг

ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси вакиллари ба'зи ғарбий давлатларнинг Лондон ва Париж кенгашлари қарорлари муносабати блан Европада юзага келган аҳволни кўриб чиқиш учун Москвада Кенгашга тўпландилар. Кенгашда Хитой Халқ Республикасидан кузатувчи қатнашди.

Ушбу Кенгашда қатнашган давлатларнинг ҳукуматлари Европадаги ба'зи мамлакатларнинг юзага келган аҳволни муҳокама қилишда иштирок этиш мумкин деб топмаганликлари муносабати блан таассуф билдирадилар. Кенгашда Лондон ва Париж битимларининг ташабусчилари: Америка Қўшма Штатлари, Франция ва Англия ҳам қатнашмадилар. Уларнинг 29 ноябрьдаги жавоблари ҳарқандай қилиб бўлса ҳам Париж битимларини ратификация қилдиришга интилаётганликларини кўрсатади.

23 октябрьда Париждаги кенгашда Ғарбий Германияга тааллуқли битимлар имзоланди, бундан илгари Лондонда Америка Қўшма Штатлари, Англия, Франция, Ғарбий Германия, Италия, Бельгия, Голландия, Люксембург, Канададан иборат тўққиз мамлакатнинг кенгаши бўлиб ўтган эди. Бу битимларда Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш ва уни ҳарбий группаларга — Шимолий-Атлантик блокига ва янгидан тузилаётган «Ғарбий Европа иттифоқи» деб аталган иттифоққа жалб этиш кўзда тутилади.

Яқиндагина маш'ум «Европа мудофаа бирлашмаси» байроғи остида Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш йўли блан герман милитаризмини тиклашга уринишлар бўлган эди. Бу уринишлар Европа халқларининг ва аввало француз халқининг табиий қаршилигига дуч келиб, барбод бўлди. Эндиликда герман милитаризмини тиклашни бошқа байроқ остида амалга оширишга уринмоқдалар, шу блан бирга, ана шу мақсадда Париж битимларининг ратификация қилинишини тезлатмоқ учун ҳамма чоралар кўрилмоқда.

Бундай вазиятда, ушбу Кенгашда қатнашган давлатларнинг ҳукуматлари Париж битимларининг амалга оширилиши Европада халқаро аҳволни жиддий суратда ёмонлаштириб юборишига Европадаги ҳамма давлатларнинг э'тиборини тортишни зарур деб ҳисоблайдилар. Бу битимларнинг амалга оширилиши Германия масаласини ҳал этиш йўлида, тинчликсевар ва демократик давлат сифатида Германиянинг бирлигини тиклаш йўлида янги, янада каттароқ ғовлар вужудга келтирибгина қолмай, балки Ғарбий Германияни Европада янги урушнинг хавфли манбаига айлантириб, Германиянинг бир қисмини унинг иккинчи қисмига қарама-қарши қилиб қўяди. Бу битимлар Германия масаласини тинч йўл блан ҳал этишга ёрдам бериш ўрнига Ғарбий Германиядаги милитаристларга ва қасосчиларга катта йўл очиб бериб, Европа халқларининг хавфсизлигини янада каттароқ таҳлика остида қолдиради.

Париж битимлари халқаро муносабатлардаги кескинликни янада камайтириш соҳасида кейинги вақтларда юзага келган имкониятларга тамомила зиддир. Тинчликсевар давлатларнинг кўрган чора-тадбирлари туфайли ўтган йилнинг ўрталарида Кореядаги урушга хотима берилган эди. Бу йил бўлиб ўтган Женва кенгаши Ҳинди-Хитойда саккиз йил давом этган урушни тўхтатишга ва бу районадаги аҳволни ма'лум даражада бартараф қилишга ёрдам берди. Шуни ҳам айтиб ўтмасдан бўлмайдики, Бирлашган Миллатлар Ташкилотида қурол-яроғларни ялпи камайтириш ва атом қуролини тақиқлаш масаласи юзасидан бўлган музокараларда ма'лум даражада олға силжиш вужудга келди. Буларнинг ҳаммаси ба'зи давлатларнинг халқаро вазиятни кескинлаштиришга интилаётган агрессив доираларининг позициясидан қат'ий назар қўлга киритилди.

Лекин худди шу вақтда, я'ни пишиб етилган халқаро проблемаларни ҳал этиш учун вазият яхшиланган бир вақтда Лондон ва Париж битимларида қатнашувчи бирқанча давлатларнинг раҳбар доиралари герман милитаризмини тиклашдан иборат хавфли йўлга кирдилар. Улар бу ишнинг оқибатларини назар-э'тиборга олмадилар.

Париж битимлари ярим миллион кишилик ғарбий герман армиясини тузишни кўзда тутади. Бу ғарбий герман қуролли кучларининг сони бир вақтлар Версаль сулҳ шартномаси бўйича бутун Германия учун рухсат этилган армиянинг ҳажмидан беш марта кўп, лекин шу нарса ма'лумки, ўша вақтда юз минг кишидан иборат қилиб тузилган герман рейхсвери кўпмиллионли гитлерчи армияни тузиш учун база бўлган эди.

Герман милитаристлари ғарбий герман армиясини янада кенгайтиришни ва уни 12 дивизиядан 30 дивизияга ва сўнгра 60 дивизияга етказишни мўлжаллаётганликларини ҳозирдаёқ яширмаётирлар. Ғарбий Германия армиясининг тузилиши амалда унинг «Ғарбий Европа иттифоқи»нинг бошқа қатнашчилари армияларидан устунлик қилишини билдиради, бу эса муқаррар шунга олиб борадики, қуролли кучлар Ғарбий Германия милитаристлари ихтиёрига ўтиб, Ғарбий Европада ҳукмронлик қилади.

Ғарбий герман армияси тузилиши блан боғлиқ бўлган хавф шундан ҳам кўриниб турибдики, унга илгариги гитлерчилар армияси генералитетининг вакиллари бош бўладилар, улар яқиндагина Шарқий Европа ва шунингдек Ғарбий Европа халқларига қарши фашистлар агрессиясининг ташкилотчилари ва қатнашчилари бўлган эдилар.

Германиянинг ҳарбий потенциалини тугатиш тўғрисидаги халқаро битимларга қарамай, Ғарбий Германияда ҳарбий саноат ошкора суратда тикланмоқда. Рурнинг оғир саноати қурол-яроғлар ишлаб чиқаришга тобора кўпроқ ўтказилмоқда. Гап бирқанча марта бош арсенал бўлган ва герман милитаристларининг агрессив урушлари учун қуроллар ишланган ўша Рур ҳақида бораётир, буни унутмаслик керак.

Бундан ташқари, Париж битимлари атом соҳасида текшириш-тажрибалар ўтказиш учун йўл очади, бу текшириш-тажрибалар Ғарбий Германияда атом ва водород қуроли ишлаб чиқариш учун имкон туғдиради, шунингдек Париж битимлари бошқа давлатлар томонидан Ғарбий Германияни атом қуроли блан та'минлаш учун йўл очади. Бу битимларга мувофиқ ғарбий герман армияси ўз қуроллари орасида атом қуролига эга бўлиш имкониятини олади.

Бунинг ма'носи шуки, атом қуроли яқиндагина гитлерчиларнинг қонли «янги тартиби»ни ўрнатаётиб Европада ажал ва вайронлик уруғини сочган, бутун-бутун халқларни йўқ қилиб юборишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган кишилар қўлига тушиб қолади. Худди ана шулар ажал лагерьларида миллион-миллион тинч гражданларни — полякларни, русларни, яҳудийларни, украинларни, белорусларни, французларни, сербларни, чехларни, словакларни, бельгияликларни, норвежларни ва бошқаларни ҳалок қилган эдилар.

Ғарбий герман армияси ихтиёрида атом қуроли бўлиши шуни билдирадики, ўзларининг Европадаги қасосчилик планлари ҳақида ҳозирги вақтдаёқ гапираётган кишилар қўлида атом қуроли бўлади. Бу битимларнинг амалга оширилиши халқлар учун, айниқса Европада аҳоли зич ўрнашган районларда, оғир оқибатларга сабаб бўладиган қирғин атом уруши хавфини кўп даражада кучайтиради.

Ремилитаризациялаштирилган Ғарбий Германияни Ғарбий Европа ҳарбий иттифоқига қўшиб олиш герман милитаризмининг ўсишини қандайдир чекланган рамкаларда тўхтатиб қолиш имкониятини беради, деган мўлжалларга Европа халқлари қонуний равишда ишонмаётирлар. Бундай уринишлар илгари ҳам бўлган эди. Броқ, бундай уринишлар барбод бўлди. Герман милитаризмининг қайта тикланишига йўл очиб бериш блан ва герман милитаризмига қарши қандайдир гарантиялар тўқиб чиқариб ўз-ўзингни алдаш блан Европада тинчликни та'минлаб бўлмайди. Бундай гарантияларнинг натижа бермаслиги тамомила равшан. Европада тинчликни та'минламоқ учун шу нарса зарурки, герман милитаризмининг қайта тикланишига имконият қолдирилмасин.

Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш шуни билдирадики, Ғарбий Германияда милитаристик ва қасосчи кучларнинг роли ва та'сири тобора ортаборади. Ғарбий Германияда демократик эркинликларни янада кўпроқ бўғиш ва Ғарбий Германияни милитаристик давлатга айлантириш бундай аҳволнинг муқаррар оқибати бўлур эди. Шу нарса характерлики, Ғарбий Германия аҳолисининг демократик ҳуқуқларини та'минлаш тўғрисидаги низомлар учун Париж битимларида жой бўлмади, аммо бу битимларда «фавқулодда ҳолат» тўғрисида қонунлар қабул қилиш юзасидан ғарбий герман ма'мурларининг мажбуриятлари ёзилган, бу эса очиқдан-очиқ аҳолининг демократик ҳуқуқларига ва эркинликларига қарши қаратилган.

Париж битимлари герман милитаризмини тиклаш блан ва ҳақиқатда ҳокимиятни милитаристлар қўлига топшириш ва уларга фавқулодда ҳуқуқлар бериш блан Ғарбий Германияда ҳарбий диктатура ўрнатиш учун йўл очиб беради. Бу битимлар герман халқининг манфаатларига ёт бўлиш блан бирга тўғридан-тўғри немис ишчилар синфига қарши ҳам қаратилган, Ғарбий Германиядаги демократик кучларни бўғишга ҳам қаратилган. Париж битимларида Ғарбий Германия учун кўзда тутилган шартлар гитлерчилар ҳокимият тепасига чиқишидан бирмунча вақт илгари Германияда мавжуд бўлган аҳволга кўп жиҳатдан ўхшайди. Ма'лумки, Германиянинг ўша вақтдаги президенти Гинденбург ихтиёрида бўлган ҳуқуқлардан — «фавқулодда ҳолат» жорий қилиш ҳуқуқларидан герман милитаристлари демократик ҳуқуқларни ва эркинликларни тугатиш учун, ишчи ташкилотларини йўқ қилиб юбориш учун, Германияда фашистик диктатура ўрнатиш учун фойдаланган эдилар.

Париж битимларида «оккупация режимини тўхтатиш» тўғрисида ва Ғарбий Германияга «суверенитет» бериш тўғрисида гапирилади. Аммо Париж битимларида айтилган ва Ғарбий Германияга бериладиган «суверенитет» ҳақиқатда ғарбий герман милитаристларига ва қасосчиларига армия тузиш ҳуқуқини беришдан иборат. Париж битимларининг ташаббускорлари бу армиядан ўз мақсадлари учун тўп еми сифатида фойдаланишни мўлжаллайдилар. Шу блан бирга, Париж битимлари Ғарбий Германияни ўз территориясининг АҚШ, шунингдек Англия ва Франция қўшинлари томонидан оккупация қилиб турилишининг 1998 йилгача чўзилишига рози бўлишга мажбур қилади ва шундай қилиб, Ғарбий Германияни АҚШнинг Европадаги агрессив мақсадларига хизмат қиладиган асосий ҳарбий плацдармга айлантиришни кўзда тутади. Бундай шароитда, айниқса Париж битимлари асоратга туширувчи Бонн шартномасининг барча асосий талабларини ўз кучида қолдиришини назарга олинса, у вақтда Ғарбий Германияга «суверенитет» бериш тўғрисидаги гапларнинг бир тийинлик қиймати йўқлигини тушуниб олиш қийин эмас.

Ғарбий мамлакатларнинг ба'зи давлат арбобларининг баёнотларига қарамай, Париж битимлари ҳақиқатда Германия проблемасини ҳал қилишдан бош тортишнинг ўзгинасидир, Германиянинг бирлигини тинчликсеварлик ва демократик асосларда тиклашдан узоқ вақтгача бош тортишнинг ўзгинасидир деб ҳисобламасдан бўлмайди. Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш ва уни ҳарбий гуруҳларга тортиш планлари ҳозирги вақтда Германиянинг миллий қайта қўшилиши йўлидаги асосий ғовдир. Бу шуни билдирадики, бундай ғовни йўқ қилиш Германиянинг бирлигини ва суверенитетини тиклаш тўғрисида ҳамда бунинг учун герман халқининг манфаатларини зарур даражада ҳисобга олиб туриб эркин умумгерман сайлови ўтказиш тўғрисида тўрт давлатнинг битимга эришуви учун имконият берган бўлар эди.

Ярим миллион кишидан иборат ғарбий герман армиясини тузиш ва уни қуроллантириш учун, Бонн сиёсатчиларининг мўлжалларига кўра, тахминан 100 миллиард марка керак бўлади. Бунинг ҳамма оғирлиги Ғарбий Германия меҳнаткашлари зиммасига ва даставвал ишчилар синфи зиммасига тушади, бу эса уларнинг турмуш даражасини ниҳоятда ёмонлаштириб юбормаслиги мумкин эмас. Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш фақат Ғарбий Германиядаги йирик монополияларга ва АҚШ, Англия ҳамда Франциянинг улар блан маҳкам боғланган ва янги тузиладиган ғарбий герман армияси учун қурол-яроғлар юборишдан катта фойдалар кўрамиз деб ҳозирдаёқ ширин хаёллар сураётган йирик монополияларгагина фойдалидир. Бу қурол савдогарлари ҳозирга қадар урушлар натижасида бирқанча марта ҳам'ёнларини тўлдирдилар, бу урушлар Европа халқларини беҳисоб кўп қурбонлар беришга ва азоб-уқубатларга гирифтор қилди, холос.

Иккинчи жаҳон урушига қадар бўлган ишлар ҳозирги вақтда яна такрорланмоқда, ўша вақтда четэл ва айниқса Америка монополияларининг қўллаб-қувватлаши ва бевосита иштироки блан Германия концернлари гитлерчиларнинг агрессияси учун қурол тайёрлаган эдилар. Бир вақтлар иккинчи жаҳон урушини тайёрлашга ва бошлашга ёрдам берган капиталистик монополияларнинг та'сири ҳозирги вақтда АҚШ давлат ҳокимияти органларида тобора кўпроқ сезилмоқда.

Париж битимлари шуни кўрсатадики, ҳозир ҳам ба'зи давлатларнинг ва даставвал Америка Қўшма Штатларининг раҳбар доиралари герман милитаризмини қайта тиклаш йўлини тутмоқдалар ва ўзларининг империалистик планларини амалга оширишда Ғарбий Германияни ремилитаризация қилишга таянмоқчи бўлиб уринмоқдалар. Бу битимлар воситаси блан АҚШ, Англия ва Франция агрессив доираларининг герман милитаризми блан ҳарбий блоки вужудга келтирилмоқда. Бу битимлар герман халқининг, худди шунингдек Европадаги бошқа давлатлар халқларининг хоҳишидан ташқари қилинган тилбириктиришдир, ма'лумки, бу битимларни тайёрлаш вақтида ҳеч ким мазкур халқларнинг фикрини сўрамади.

Бундай агрессив блокнинг Европада тинчлик ва хавфсизлик манфаатларига хизмат қилиши мумкин эмас. Бундай агрессив блокнинг тузилиши Европадаги бутун вазиятни кескинлаштириб юборади, янги жаҳон уруши хавфини кўп даража кучайтиради.

Янги ҳарбий блок тузилиши иттифоқ бўлиш ва ўзаро ёрдамлашиш тўғрисида 1944 йилда тузилган Франция-Совет Шартномасига ҳамда урушдан кейинги даврда ҳамкорлик қилиш ва ўзаро ёрдамлашиш тўғрисида 1942 йилда тузилган Англия-Совет Шартномасига зиддир. Бу Шартномалар герман милитаризми томонидан янги агрессия қилинишига имкон бермаслик учун Франция, Англия ва Совет Иттифоқининг биргалашиб чоралар кўришларини кўзда тутади. Янги ҳарбий блок тузилиши ушбу Кенгашда қатнашган давлатларнинг, шунингдек бошқа давлатларнинг Европадаги барча давлатлар учун тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш мақсадида тузган халқаро битимларига ҳам зиддир. Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш ва уни ҳарбий гуруҳларга тортиш герман империализмининг қайта тикланишига йўл қўймаслик юзасидан Потсдам битимида Америка Қўшма Штатларининг, Англиянинг ва сўнгра Франциянинг ўз зиммаларига олган халқаро мажбуриятларига ҳам зиддир. Бу шартномаларда ва битимларда Қўшма Штатларнинг, Франциянинг ва Англиянинг ўз зиммаларига олган мажбуриятларининг бу равишда бузилиши давлатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларда ишончга путур етказади ва Европа халқларининг хавфсизлиги манфаатларига қат'иян зиддир.

Бу янги ҳарбий гуруҳнинг тузилишига шундай сабаб кўрсатиладики, гўё, у, блок қатнашчилари бўлган давлатларнинг хавфсизлиги учун зарур эмиш, ҳолбуки ҳақиқатда бу давлатларга ҳеч ким хавф солаётгани йўқ. Ғарбий Германиянинг ремилитаризация қилиниши ва унинг ғарбдаги ба'зи мамлакатларнинг ҳарбий гуруҳларига қўшиб олинишини шундай деб оқлашга уринмоқдаларки, гўё Совет Иттифоқи блан ва халқ демократияси мамлакатлари блан муносабатларни «зўравонлик позициясида туриб» ўрнатиш керак эмиш. Шу блан бирга, шундай деб кўрсатмоқдаларки, гўё бундай сиёсат музокаралар олиб бориш ва ҳал қилинмаган халқаро проблемаларни ҳал қилиш учун кўпроқ мувофиқ шароит вужудга келтиришга ёрдам берар эмиш. Етарлик даражада бурдини кетказиб қўйган бундай сиёсатнинг тарафдорлари ба'зи ғарбий давлатларнинг империалистик доираларига фойдали бўлган қарорларни бошқа давлатларга мажбуран қабул қилдиришни хоҳлаганликларини яширмаётирлар. Мазкур доираларнинг дун'ёга ҳукмрон бўлиб олишга интилишлари амалда мана шу нарсада ўз ифодасини топмоқда. Броқ, дун'ёга ҳукмрон бўлишни да'во қилганларнинг бу хилдаги уринишлари қандай натижа блан тамом бўлганлигини унутмаслик керак эди.

Ма'лумки, Европадаги ба'зи давлатларнинг Европадаги бошқа давлатларга қарши қаратилган ҳарбий гуруҳлари ўтмишда ҳам бўлган эди. Иккинчи жаҳон уруши арафасида гитлерчилар Германияси ва фашистлар Италиясидан иборат агрессив ҳарбий гуруҳ тузилган ва унга милитаристлар Японияси қўшилган эди. «Коминтернга қарши пакт» номи остида машҳур бўлган бу гуруҳнинг ташкилотчилари унинг тузилишини «идеологик» сабаблар блан оқлашга уринган эдилар. Броқ, бу — амалда шундай бир парда бўлиб чиқдики, улар шу парда орқасига яшириниб, дун'ёга ҳукмрон бўлишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган бу ҳарбий блокнинг чинакам агрессив характерини бекитишга уринган эдилар. Ма'лумки, бу ҳарбий гуруҳнинг ташкилотчилари иккинчи жаҳон урушини бошлаганликлари учун асосий жавобгардирлар.

Ҳозирги вақтда ҳам шунга ўхшаш ишлар такрорланмоқда, я'ни янги ҳарбий гуруҳларнинг ташкилотчилари бу ҳарбий гуруҳларнинг тузилишини давлатларнинг ижтимоий тузуми турлича бўлганлигини сабаб қилиб кўрсатиш блан оқлашга уринмоқдалар. Броқ, «Коминтернга қарши пакт» тузиб, бу пактдан кейинги жаҳон урушини тайёрлаш ва бошлаш учун фойдаланганларнинг гаплари қанчалик ёлғон бўлган бўлса, буларнинг гаплари ҳам шунчалик ёлғондир.

Буларнинг ҳаммаси шуни кўрсатадики, ба'зи ғарбий давлатларнинг ремилитаризация қилинган Ғарбий Германия қатнашадиган ҳарбий гуруҳлари, бу гуруҳларнинг тузилишини қандай сабаблар блан оқлашга уринмасинлар, Европада тинчлик ва хавфсизлик ишига хизмат қилаолмайди, аксинча Европадаги вазиятни жиддий суратда мушкуллаштиради ва Европадаги барча давлатлар учун ва ҳатто Европадан бошқа ерлардаги давлатлар учун ҳам кўп хавфли оқибатлар келтириб чиқарадиган зўр бериб қуролланишларнинг муқаррар суратда кучайишига сабаб бўлади.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси Ҳукуматларининг

ДЕКЛАРАЦИЯСИ

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА).

Агар Европадаги мазкур ҳарбий гуруҳлар томонида армиялар, ҳарбий авиация ва бошқа қурол-яроғ воситалари кўпайса ҳамда оқибат агрессив герман милитаризмини тиклашга бориб етса, у вақтда Европанинг бошқа давлатлари ўзларини ҳимоя қилмоқ учун, ҳужумнинг олдини олмоқ учун эффектив чораларни кўришга муқаррар мажбур бўладилар. Бундан чиқадиган хулоса шуки, Европада тинчлик ва хавфсизликнинг та'минланишига манфаатдор бўлган барча давлатлар герман милитаризмининг тикланишига йўл қўймасликка интилишлари, зўр бериб қуролланишнинг кучайиш имкониятининг олдини олишлари ва Европада хавфсизликни та'минлаш ишида Европадаги барча давлатларнинг чора-тадбирларини бирлаштиришга ёрдам беришлари лозим.

СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси Ҳукуматлари Германия масаласининг ҳал қилиниши Европада тинчликни мустаҳкамлаш ишидаги бош вазифа деб билиб, Германия масаласини ҳал қилмоқ учун даставвал қуйидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш ва уни ҳарбий гуруҳларга тортиш планларидан воз кечиш, бу эса Германиянинг тинчликсеварлик ва демократик асосларда қайтадан бирлашиши йўлидаги асосий ғовни йўқотади;

1955 йилда умумгерман эркин сайлови ўтказиш ва шу асосда бирлашган, демократик, тинчликсевар Германиянинг умумгерман ҳукуматини тузиш тўғрисида битимга эришиш. Ана ўшанда ниҳоят Германия блан сулҳ шартномаси тузиш мумкин бўлади, бу эса Европада тинчликни мустаҳкамлаш учун зарур.

Шуни э'тироф қилиш кераккн, Совет Иттифоқи томонидан таклиф қилингани-дек, Шарқий ва Ғарбий Германия территориясидан оккупациячи қўшинларни олиб чиқиб кетиш Германиянинг ҳар иккала қисмининг яқинлашувига ва Германиянинг бирлигини тиклаш вазифасини бажаришга кўп жиҳатдан ёрдам берган бўлар эди.

Европада хавфсизликни та'минлаш манфаатдор давлатлар ўртасида Германияни бирлаштириш масаласи юзасидан битимга эришишни талаб қилади, бу эса Европадаги барча тинчликсевар халқларнинг манфаатларига ва герман халқининг манфаатларига ҳам мос келади. Америка Қўшма Штатлари, Франция ва Англия Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш ва уни ҳарбий гуруҳларга тортиш йўлидан бораётганликлари бундай битимга эришиш имкониятини бермайди. Бу йўл фақат Европанинг хавфсизлигини та'минлашга ёрдам бермасдангина қолмай, балки шу блан бирга, барча тинчликсевар халқларнинг назарида Европада тинчликни сақлашга хавф туғдираётган сиёсатни ифодалайди.

Европадаги ба'зи давлатларнинг Европадаги бошқа давлатларга қарши қаратилган бекик ҳарбий гуруҳларини тузиш ўрнига Европада коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтирилган тақдирдагина Европада чинакам хавфсизликни та'минлаш мумкин бўлади. Европадаги барча давлатларнинг ижтимоий ва давлат тузумларидан қаг'ий назар уларнинг қатнашувига асосланган бундай хавфсизлик системаси Европадаги давлатларнинг чора-тадбирларини Европада тинчликни та'минлаш манфаатларини кўзлаб бирлаштиришга имкон берган бўлар эди. Бунда Умумевропага таалуқли бу вазифани бажаришда герман халқининг тенгҳуқуқли бўлиб қатнашуви та'минланиши лозим, албатта. Бундай коллектив хавфсизлик системасида Америка Қўшма Штатлари ҳам Европада тинчликни та'минлаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган Германия масаласининг ҳал этилиши юзасидан ўз зиммаларига мас'улият олган бошқа давлатлар блан биргаликда қатнашиши мумкин эди.

Умумевропа коллектив хавфсизлик системаси унга қатнашучи давлатларнинг ўз ўрталарида юзага келиши мумкин бўлган ҳамма жанжалларни Бирлашган Миллатлар Уставининг талабларига мувофиқ ҳал этиш ва шундай қилиб Европада тинчлик ва хавфсизликни таҳлика остида қолдирмаслик мажбуриятларини олишларини кўзда тутиши лозим. Бу система ҳар сафар, я'ни унга қатнашучи давлатлардан биронтасининг фикрича Европада қуролли ҳужум хавфи вужудга келганида, бундай хавфни йўқотмоқ учун самарали чоралар кўриш мақсадида маслаҳатлашишни кўзда тутиши лозим. Ўзининг самарали бўлиши учун бу система Европада битта ёки бирнеча давлатга қилинган ҳужум тегишли Умумевропа шартномасининг барча қатнашчиларига қилинган ҳужум деб ҳисобланишини ва унинг ҳарбир қатнашчиси ҳужум остида қолган давлатга Европада тинчлик ва хавфсизликни тиклаш ҳамда сақлаш мақсадида мумкин бўлган барча воситалар блан, шу жумладан қуролли куч воситаси блан ёрдам кўрсатишини кўзда тутиши лозим.

Бундай Умумевропа коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтирилиши катта ва кичик давлатларнинг мустақиллигини ва суверенитини ҳурматлаш, шунингдек уларнинг ички ишларига аралашмаслик принципларига мувофиқ равишда халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш талабларига тўла жавоб берган бўлар эди. Бундай коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтирилиши Германия проблемасини ҳал қилиш имкониятини ҳам кўп даража енгиллаштирган бўлар эди, чунки бундай коллективи хавфсизлик системасини вужудга келтириш Ғарбий Германиянинг милитаристик давлатга айланишига имкон бермайди ва Германиянинг бирлигини тиклаш учун шароитлар вужудга келтиради.

Европада коллектив хавфсизликни ташкил этиш ҳамда Германияни тинчликсевар ва демократик асосда бирлаштириш Германиянинг улуғ давлатлардан бири сифатида ривожланишини та'минлайдиган йўлдир. Ўтмишда Германиянинг ривожланиши милитаристик йўлдан борган эди ва бу йўл герман миллати учун энг оғир оқибатларга бирнеча марта олиб келган эди. Европада коллектив хавфсизлик ўрнатиш шароитида Германияни тиклаш эса ана шу милитаристик йўлдан фарқ қилиб, Германиянинг тинч экономикасини, унинг саноатини ва қишлоқ хўжалигини юксалтириш учун, Германиянинг бошқа мамлакатлар блан, айниқса Шарқий Европа мамлакатлари блан ва ғоят кўп аҳолиси ҳамда битмас-туганмас ресурслари бўлган Осиё мамлакатлари блан кенг иқтисодий алоқаларини ривожлантириш учун катта имкониятлар очиб беради. Германиянинг тинч шароитда ривожланиши ва унинг бошқа давлатлар блан ривожланган иқтисодий алоқаларининг бўлиши унинг саноати учун кенг бозорларни вужудга келтирур эди, унинг аҳолисини иш блан та'минлар эди. Унинг турмуш даражасини оширишга ёрдам берур эди.

Шундай қилиб, Германиянинг улуғ давлат сифатидаги тақдири унинг қайси йўлдан боришига, я'ни тинч тараққиёт ва Европадаги бошқа барча давлатлар блан ҳамкорлик қилиш йўлидан ёки янги уруш тайёргарлиги йўлидан боришига боғлиқдир. Германия Демократик Республикаси тинч тараққиёт ва халқаро ҳамкорлик йўлидан бормоқда. Бу йўл Германиянинг тикланишига ва унинг гуллаб-яшнашига олиб боради. Герман милитаристлари Ғарбий Германияни бошқа йўлдан олиб боришга интилмоқдалар, бу йўл эса янги урушга ва демак Ғарбий Германияни уни ўт ва қирғин, зонасига айлантиришга олиб боради.

Буларнинг ҳаммаси герман халқининг чинакам миллий манфаатлари тинчлик ва Европада коллектив хавфсизликнинг эффектив системасини ўрнатиш манфаатлари блан чамбарчас боғланганлигини кўрсатади.

Ушбу Кенгашда қатнашган давлатлар СССР Ҳукумати томонидан тақдим этилган «Европада коллектив хавфсизлик тўғрисида умумевропа шартномаси» проектида баён этилган принципларга тўла равишда қўшиладилар ҳамда Европадаги барча давлатларни Европада мустаҳкам тинчликни та'минлаш талабларига жавоб берадиган мазкур таклифларни биргаликда қараб чиқишга чақирадилар. Шунингдек улар Европада коллектив хавфсизлик тўғрисида манфаатдор бўлган барча давлатлар учун мақбул бўладиган Шартнома проектини ишлаб чиқиш мақсадида бу масала юзасидан бошқа ҳарқандай таклифларни ҳам қараб чиқишга тайёр эканликларини билдирадилар.

Ушбу Кенгашда қатнашган давлатлар Европада юқорида кўрсатилган принципларга асосланган ва Европа давлатлари ўртасидаги дўстона муносабатлар блан мустаҳкамланган хавфсизлик европали халқлар учун беҳисоб кўп қурбонлар келтирувчи вайрончилик урушларига Европанинг вақти-вақти блан дучор бўлиб келишдек аҳволга хотима бериш имкониятини туғдирар эди, деб қаттиқ ишонадилар.

Яқин ўртада ба'зи ғарбий давлатларнинг парламентларида Париж битимларини ратификация қилиш тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилиниши кутилади. Ба'зи давлатларнинг расмий доиралари бу битимларни ратификация қилишга мажбур этиш мақсадида парламентларга ва жамоат доираларига таз'йиқни тобора кучайтирмоқдалар.

Шу муносабат блан СССР, Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси ва Албания Халқ Республикаси Ҳукуматлари Европадаги барча давлатларнинг ва айниқса Париж битимларида қатнашучи давлатларнинг э'тиборини шу нарсага қаратишни ўз бурчлари деб ҳисоблайдиларки, бу битимларнинг ратификация қилиниши Европада тинчликни сақлашга қарши қаратилган ва янги уруш тайёрлашга қаратилган акт бўлади. Бундай ратификация Европадаги бутун аҳволни кўп даражада мураккаблаштиради ҳамда Европадаги ҳал этилмаган проблемаларни ва даставвал Германия проблемасини ҳал этиш имкониятига путур етказади.

Бу битимларнинг ратификация қилиниши ва амалга оширилиши уруш хавфини кучайтиргани ҳолда, Европадаги тинчликсевар давлатларнинг миллий хавфсизлиги учун ва айниқса Германияга қўшни бўлган давлатлар учун хавф туғдиради.

Бу хавф шу сабабли вужудга келмоқдаки, Париж битимларида қатнашучи давлатлар Европадаги тинчликсевар давлатларга қарши ўзларининг ҳарбий ва иқтисодий тадбирларини тобора кенгайтирмоқдалар. Эндиликда улар шу даражага етдиларки, герман милитаризми блан ҳарбий блок туздилар, Ғарбий Германияни ўз қўллари блан ремилитаризация қилабошладилар, ўз ҳарбий гуруҳларида қатнашмаган давлатларнинг келгусида тинч яшашларига таҳдид қилмоқдалар. Париж битимларида қатнашучи давлатларнинг қуролли кучлари эндиликда гитлерчи генераллар бошчилигидаги ғарбий герман армиясини ўз ичига олади. Бундай шароитда «зўравонлик позицияси» сиёсатининг яна амалга оширилиши тикланаётган герман милитаризмига бевосита таянади, бу эса Европада янги уруш хавфини кўп даражада яқинлаштиради.

Вужудга келган аҳвол ушбу Кенгашда қатнашган давлатларнинг ўз хавфсизликларини та'минлаш мақсадида куч-ғайратларини бирлаштириш вазифасини кўндаланг қилиб қўяди. Тинчликсевар давлатлар ўз хавфсизликларини та'минлаш манфаатларини кўзлаб, тинчликсевар давлатларнинг бирлашган куч-қувватини ғарбий давлатларнинг мазкур ҳарбий блокининг агрессив кучларига қарама-қарши қилиб қўйиш учун кечиктириб бўлмайдиган чораларни кўришга мажбурдирлар.

Ушбу Кенгашда қатнашган давлатлар Париж битимлари ратификация қилинган тақдирда қуролли кучларни ва уларнинг қўмондонликларини ташкил этиш соҳасида муштарак тадбирларни амалга оширишга, шунингдек ўз халқларининг тинч меҳнатини қўриқлаш, ўз чегаралари ва территорияларининг дахлсизлигини гарантиялаш ҳамда эҳтимол тутилган агрессиядан ҳимоя қилишни та'минлаш мақсадида ўз мудофаа қобилиятларини мустаҳкамлаш учун зарур бўлган бошқа тадбирларни амалга оширишга қарор берганликларини билдирадилар.

Бу тадбирларнинг ҳаммаси давлатларнинг ўзларини мудофаа қилиш соҳасидаги ажралмас ҳуқуқларига, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставига мувофиқдир, ҳамда герман милитаризмининг қайтадан тикланишига қарши қаратилиб ва Европада янги агрессиянинг олдини олишга киришилиб илгари тузилган шартномаларга ва битимларга мосдир.

Ушбу Кенгашда қатнашган давлатлар агар Париж битимлари ратификация қилинса, у вақтда ўзларининг хавфсизлигини та'минлаш учун ҳамда Европада тинчликни сақлаш манфаатларини кўзлаб лозим чораларни кўриш мақсадида аҳволни яна муҳокама қилиш ҳақида бир фикрга келдилар.

Ушбу Кенгашда қатнашган давлатлар Европа давлатларининг биргалашиб чора-тадбирлар кўришигина Европада мустаҳкам ва узоқ тинчлик учун асос вужудга келтираолади, деб ишонганлари ҳолда, бундан буён ҳам Европада коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтиришга астойдил ҳаракат қилишга тайёрдирлар. Шу мақсадда улар бундан буён ҳам, Европада шу йўлдан боришга хоҳиш билдирган бошқа давлатлар блан ҳамкорлик қилишга тайёрдирлар.

Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатлари Москва Кенгашида қатнашган давлатларнинг ҳукуматлари чуқур ишонадиларки, ўзларининг тинчликни ва умумий хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсати, шунингдек ушбу Кенгаш томонидан белгиланган тадбирлар халқларимизнинг манфаатларига, худди шунингдек бошқа барча тинчликсевар халқларнинг манфаатларига ҳам жавоб беради.

Совет Иттифоқи, Польша, Чехословакия, Венгрия, Руминия, Болгария, Албания ва Германия Демократик Республикаси халқлари тинч ижодий меҳнат қилмоқдалар. Уларнинг куч-ғайратлари экономика ва маданиятни янада юксалтиришга, меҳнаткашларнинг турмуш даражасини доимо кўтаришга ва шу блан бирга ўзларининг буюк социалистик ғалабаларининг мустаҳкам ҳимоя қилинишини та'минлашга қаратилган. Тарих ғилдирагини орқага айлантираоладиган ва мамлакатларимизда социализм қурилишига халақит бераоладиган куч дун'ёда йўқ.

Давлатларимиз халқлари биладиларки, Париж битимлари янги уруш хавфини анча кучайтирди. Лекин давлатларимиз халқлари воқеаларнинг ривожланиши ўзларини ғафлатда қолдиришига йўл қўймайдилар.

Бизнинг халқларимиз ўз кучларига, ўзларининг битмас-туганмас ресурслари борлигига ишонадилар. Тинчлик ва социализм кучлари ҳечқачон ҳозиргидек қудратли бўлмаган эдилар ва ҳечқачон ҳозиргидек жипслашган эмас эдилар. Ҳужум қилиш, уруш чиқариш ва халқларимизнинг тинч турмушини бузиш йўлидаги ҳарқандай уринишлар қақшатғич зарбага учрайди. Ана ўшанда бизнинг халқларимиз бошқа халқларнинг хайрихоҳлигига ва қўллаб-қувватлашига таяниб, агрессия кучларини йўқ қилмоқ учун ва бизнинг ҳаққоний, адолатли ишимиз тантана қилмоғи учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрадилар.

Бизнинг халқларимиз тинчликда яшашни ва бошқа барча халқлар блан дўстона муносабатларда бўлишни хоҳлайдилар. Худди шунинг учун ҳам улар тинчлик ва умумий хавфсизлик манфаатларини бундан буён ҳам ҳамма чоралар блан ҳимоя қилиб, бундан буён ҳам ўзларининг тинч йўлда тараққий этишларини ва ўз давлатларининг тегишли даражада хавфсизлигини та'минламоқ учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрадилар.

Бинокорларнинг Бутуниттифоқ кенгаши

30 ноябрьда Москвада, Катта Кремль Саройида бинокорларнинг, архитекторларнинг ва бинокорлик материаллари саноати, қурилиш ва йўл машинасозлиги, проектлаш ва илмий-текшириш ташкилотлари ходимларининг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети томонидан чақирилган Бутуниттифоқ кенгаши очилди.

Кенгашда 2.200 киши қатнашмоқда. **Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчев, П. К. Пономаренко, М. А. Суслов, П. Н. Поспелов, Н. Н. Шаталин** ўртоқлар ҳукумат ложаларида пайдо бўлганларида кенгаш қатнашчилари ўринларидан туриб, уларни гулдурос ва давомли қарсаклар блан кутиб оладилар.

Кенгаш президиумида: машҳур новатор—жадал усулда ғишт пиширии инструктори, Сталин мукофоти лауреати П. А. Дуванов, СССР Архитектура академиясининг ҳақиқий а'зоси И. В. Жолтовский, Куйбишев ГЭС қурилишининг бошлиғи И. В. Комзин ва бошқалар ўтирибдилар.

Совет бинокорлари СССР Министрлар Совети қурилиш ишлари Давлат Комитетининг таклифига мувофиқ Москвага келган четэлли меҳмонларни самимий табриклайдилар.

Кенгашни СССР Министрлар Совети қурилиш ишлари Давлат Комитетининг раиси ўртоқ **К. М. Соколов** очади.

Кенгашнинг кун тартиби тасдиқланади. Ялпи мажлисларда қурилишнинг турли проблемалари юзасидан саккизта доклад тингланади ва муҳокама қилинади. Ўнбир секция мажлисларида саноат, транспорт, уй-жой, маданий-маиший қурилиш, шаҳар ва қишлоқларни планлаштириш ва қуриш, қурилиш экономикаси, меҳнатни ташкил қилиш масалалари ва бошқа масалаларни кўриб чиқиш мўлжалланади.

СССР Қурилиш министрлиги қурилиш ташкилотларининг ишини тубдан яхшилаш тадбирлари тўғрисида, саноат иншоотлари қурилишида йиғма темир-бетон конструкциялар, йирик блоклар ва эффектив материаллар ишлатиб, индустрия методларини қўлланиш, қурилиш сифатини яхшилаш ва унинг қимматини камайтириш тўғрисида доклад қилиш учун СССР Қурилиш министри ўртоқ **Н. А. Дигайга** сўз берилади.

Урушдан кейинги йиллардагина, дейди докладчи, капитал қурилиш ишлари учун 900 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ сарфланди. Саккиз мингдан кўпроқ йирик саноат корхоналари, кўп мактаблар, касалхоналар ва ҳархил коммунал иншоотлар тикланди, қурилди ва ишга туширилди. Шаҳар ва посёлкалардаги ишчи ва хизматчилар 200 миллион квадратметрдан ортиқ уй-жой майдони олдилар; колхозчилар ва қишлоқ интеллигенцияси учун қарийб тўрт ярим миллион уй-жой қурилди.

Ўртоқ Дигай қурилишдаги қолоқликни тугатиш йўлида Партия ва Ҳукумат томонидан кўрилган тадбирлар тўғрисида гапиради. Йиғма темир-бетон конструкциялар ишлаб чиқариш учун икки йил ичида мамлакатда 402 та янги завод ва 200 полигон қурилади. Яқин икки йил ичида янги корхоналарнинг ишга туширилиши 14,5 миллион квадратметрдан ортиқ уй-жой, 6,5 миллион квадратметрдан ортиқ саноат бинолари ва 8,4 миллион квадратметр қишлоқ хўжалик бинолари қурилишини та'минлайди.

Металлургия ва химия саноати корхоналари қурилиши министри ўртоқ **Д. Я. Райзер** Металлургия ва химия саноати корхоналари қурилиши министрлигига қарашли қурилиш ташкилотларининг ишини тубдан яхшилаш тадбирлари тўғрисида, саноат қурилишини типлаштириш ва унификациялаш соҳасида проектлаш, илмий-текшириш ва қурилиш ташкилотларининг вазифалари тўғрисида доклад қилди.

30 ноябрьдаги кечқурунги мажлисда транспорт қурилиши министри ўртоқ **Е. Ф. Кожевников** Транспорт қурилиши министрлиги қурувчи ташкилотларининг ишларини тубдан яхшилаш чоралари ва темир йўлларни, кўприкларни, тоннелларни ва портларни қуришнинг индустриал методлари тўғрисида доклад қилди.

Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш программаси муваффақиятли амалга оширилганлиги муносабати блан,—деди уқтириб докладчи,—Урал ва Сибирь районларида янги темир йўл линиялари қуриш ва мавжуд темир йўл линияларини кенгайтириш соҳасида қурувчилар олдида айниқса катта вазифалар турибди.

Шаҳар ва қишлоқ қурилишида индустриал методларни, энг мувофиқ ва маҳаллий материалларни, йиғма деталь ва конструкцияларни қўлланиш соҳасида қурилиш ва проект ташкилотларининг вазифалари тўғрисида ҳамда қурилиш сифатини яхшилаш тўғрисида СССР шаҳар ва қишлоқ қурилиши министри ўртоқ **И. К. Козюла** доклад қилди.

У айтдики, келгуси йилда қурилиш ҳажми анча ортади. Уй-жойлар қурилиши умуман министрлик бўйича уч марта, шу жумладан шаҳарларда икки марта, қишлоқларда етти марта кўпаяди.

Министрликнинг шаҳарлардаги қурилишларида, — дейди докладчи, — ҳозирги вақтда поток методи қўлланилмоқда. Министрликнинг вазифаси саноат ва шаҳар қурилишидаги илғор тажрибадан қишлоқ шароитига мослаб фойдаланишдан, бутун йил давомида қурилиш ташкилотларини иш блан биртекис та'минлашдан иборат.

Главмосстрой бошлиғи ўртоқ **В. А. Кучеренко** қурилишнинг индустриал методлари ва Москвада уй-жойлар ҳамда маданий-маиший бинолар қурилиш ишларининг сифатини яхшилаш тўғрисида доклад қилди.

Докладчи пойтахтда уй-жой ва маданий-маиший қурилиш ниҳоятда авж олганлиги тўғрисида гапирди. 1951—1953 йилларнинг ўзидагина 2 миллион 330 минг квадрат метр уй-жой, 74 мактаб, 700 километр ҳархил ерости иншоотлари ва 3,8 миллион квадрат метр мукаммал йўллар қурилди. 1951 йилдан бошлаб ўн йил давомида Москвада, партия ва ҳукуматнинг қарорига мувофиқ, 10 миллион квадрат метр уй-жой, 400 мактаб, 26 минг кишилик касалхона корпуслари, 3.000 километрга яқин ерости иншоотлари, 6 миллион квадрат метрга яқин мукаммал йўллар қурилиши лозим.

Ҳозирги вақтда Москвада биноларнинг барча асосий конструкциялари йиғма детальлардан ишланмоқда. Пардозлаш ишларини бажаришда тайёр қисмлар кўп қўлланилмоқда.

Кенгаш ўз ишини давом этдирмоқда. (ТАСС).

* * *

1 декабрьда Москвада, Катта Кремль Саройида бинокорларнинг, архитекторларнинг ва бинокорлик материаллари саноати, қурилиш ва йўл машинасозлиги, проектлаш ва илмий-текшириш ташкилотлари ходимларининг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети томонидан чақирилган Бутуниттифоқ кенгаши ўз ишини давом эттирди.

Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчёв, Н. М. Шверник, М. А. Суслов, Н. Н. Шаталин ўртоқлар ҳукумат ложаларида пайдо бўлганларида кенгаш қатнашчилари уларни самимий кутиб оладилар.

КПСС МК ва СССР Министрлар Советининг қарорларига мувофиқ равишда бинокорлик материаллари, детальлари, конструкциялари саноатини янада ривожлантириш ҳамда уларнинг сифатини яхшилаш тадбирлари тўғрисида доклад қилиш учун бинокорлик материаллари саноати министри ўртоқ **П. А. Юдинга** сўз берилади.

Партия ва ҳукуматнинг йиғма темирбетон конструкциялар ва детальлар, цемент, йирик девор блоклари, санитария-техника ускуналари, гипс буюмлар ва бошқа хил буюмлар ишлабчиқаришни кенгайтириш тўғрисидаги қарорлари, деди докладчи, асосий бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни янада тез ўстириш йўлларини белгилаб беради.

Бинокорлик материаллари саноати министрлиги яқин уч йил ичида асосан қурилиш ишлари учун индустриал материаллар ишлаб чиқарадиган 200 га яқин янги корхона қуриши ва ишга тушириши лозим. Девор блоклари, черепица, шифер, қуруқ сувоқ ва бошқа материаллар ишлабчиқариш анча кенгайтирилади.

Ўртоқ Юдин бинокорлик материаллари саноати олдида турган вазифаларни баён қилиб, катта ички резервларни кўрсатиб ўтади.

Ўртоқ Юдин Йўллар министрлигини бинокорлик материаллари ташиш планларини доимо бажармай келаётганлиги учун танқид қилади.

Бинокорлик материаллари саноатининг ходимлари, дейди ўртоқ Юдин, мамлакатда бинокорлик материаллари ишлабчиқаришни янада ҳартомонлама юксалтириш соҳасидаги вазифаларни шараф блан бажармоқ учун ўзларининг бутун куч-қувватларини ҳамда билимларини сарф қиладилар.

СССР Архитектура академиясининг президенти ўртоқ **А. Г. Мордвинов** оммавий уй-жой ва маданий-маиший қурилишда архитектура, типовой проектлаш ва проектларни арзонлаштириш масалалари ҳақида доклад қилди.

Совет давлатининг бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамлашдан иборат бўлган сиёсати дейди докладчи, совет халқининг ижодий меҳнатда, шаҳарлар, қишлоқлар, уй-жойлар, жамоат ва саноат бинолари қуришда ўзининг ёрқин ифодасини топмоқда. Ватанимиз пойтахти Москвани реконструкция қилишда жиддий муваффақиятларга эришилди. Ҳамма иттифоқчи республикаларда катта қурилиш ишлари қизитиб юборилди. Конструкцияларнинг янги системалари ва қурилишнинг прогрессив методлари ишлаб чиқилмоқда ҳамда жорий қилинмоқда.

Докладчи аҳоли яшаб турган жойларни планлаш ва қуриш ишларининг аҳволини тарифлаб, бу ишдаги жиддий камчиликларни кўрсатиб ўтди. Проектлаш—планлаш ишлари ҳақиқий талабдан орқада қолаётир. Кўпгина катта шаҳар ва посёлкаларда кўп қаватли уйлар қурилмоқда. Кўпинча янги қурилаётган бинолар бутун-бутун кварталлар ва кўчаларни ташкил қилиш ўрнига шаҳар территорияси доирасидаги турли жойларга тарқоқ қилиб қурилмоқда.

Ўртоқ Мордвинов Архитектура академиясининг иши тўғри танқид қилинганлигига иқрор бўлди. Академия биноларни проектлашдаги камчиликларга қарши ва совет архитекторларининг ишидаги хатоларга қарши курашга бошчилик қилмади, етакчи архитектура илмий маркази бўлолмади.

Сўнгра пойтахтда уй-жой ва маданий-маиший қурилишдаги архитектура типовой проектлаш ва биноларни жойлаштириш тўғрисида Москва шаҳрининг бош архитектори **А. В. Власов** доклад қилди.

Москвани реконструкция қилиш бош планига биноан ўн йил мобайнида пойтахтда кўпгина уй-жой ва маданий-маиший бинолар қурилади. Энг йирик магистральларни, майдонларни ва Москва-дар'ёси қирғоқларини реконструкция қилиш ва бу ерларда бинолар қуриш иши 1961 йилгача асосан тугалланиши лозим.

Москвани реконструкция қилиш Бош планида кўзда тутилган тадбирлардан кўпи ҳозирдаёқ амалга оширилди.

Москвада қурилиш ишлари сур'ати тобора ошмоқда. Агар 1950 йилда пойтахтда 540 минг квадрат метр уй-жой майдони қурилган бўлса, бу йил 900 минг квадрат метр уй-жой майдони фойдаланишга топширилади.

Докладчи Москвадаги қурилиш ва ободончилик ишлари соҳасидаги муваффақиятларни та'кидлаш блан бирга жиддий камчиликларни ҳам кўрсатди.

Ҳозирги вақтда «Моспроект» институтида пойтахт магистральларини планлаш ва қуриш проектлари тайёрлаб бўлинмоқда. Москва биринчи марта бутун шаҳар территориясини ўз ичига олган ансамбль бинолари проектига эга бўлади.

Докладда пойтахтдаги уй-жой ва маданий-маиший қурилишда типовой проектларни кенг қўлланиш масалаларига анча катта ўрин берилди.

Кенгаш ўз ишини давом этдирмоқда. (ТАСС).

СССР Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари А. И. Микояннинг Финляндияда бўлиши тўғрисида

АХБОРОТ

СССР Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари А. И. Микоян Финляндия Ҳукуматининг таклифига биноан, шу йил 26 ноябрьдан 1 декабрьгача Финляндияда бўлди.

А. И. Микоян СССР учун қурилаётган «Капитан Воронин» музёрарини сувга тушириш маросимида, СССР учун қурилган «Капитан Белоусов» музёрарида байроқ кўтариш маросимида ҳамда «Капитан Мелехов» музёрарига негиз солиш маросимида ҳозир бўлди. А. И. Микоян Финляндиянинг бирқанча корхоналари ва маданий муассасалари блан танишди. Хельсинкидан ташқари яна Турку ва Тампере шаҳарларини бориб кўрди.

А. И. Микоян Финляндияда бўлган вақтида республика президенти Ю. Паасикиви жаноблари томонидан ҳамда бош министр У. Кекконен жаноблари томонидан қабул қилинди. А. И. Микоян сейм раиси К. Фагерхольм жаноблари блан, ташқи ишлар министри Виролайнен жаноблари блан ва ҳукуматнинг бошқа а'золари блан ҳам, шунингдек Финляндиянинг кўпгина сиёсий, иқтисодий ва жамоат арбоблари блан ҳам суҳбатлашди. Шу суҳбатлар вақтида Совет-Финляндия муносабатларини янада ривожлантириш юзасидан фикр олмошинди. Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамлашиш тўғрисида 1948 йилда СССР блан Финляндия ўртасида тузилган Шартнома негизида шу муносабатларнинг кейинги йилларда муваффақият блан ривожланганлиги қайд қилинди ва мазкур Шартнома руҳида Совет Иттифоқи блан Финляндия ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш ҳар иккала мамлакатнинг манфаатларига мос бўлиб тушади, деган фикрга келинди.

А. И. Микоян Совет ҳукуматининг Совет-Финляндия иқтисодий муносабатларини янада ривожлантиришга интилиб ва Финляндия томонидан билдирилган истакларни ма'қуллаб, Финляндияга қарз беришга рози бўлганлигини ва СССР Ташқи савдо министрига шу масала юзасидан Финляндия вакиллари блан музокаралар олиб бориш топширилганлигини Финляндия ҳукуматига ма'лум қилди.

СССР блан Финляндия ўртасида илмий-техника ҳамкорлигини янада ривожлантириш мақсадга мувофиқ деб топилди. Бу илмий-техника ходимларига саноатнинг айрим тормоқлари бўйича техника ахборотларини ҳар иккала томон учун манфаатли шартлар блан бир-бирларига бериб туришни, докладлар ўқимоқ учун лекторлар ва инженерларни ҳар иккала мамлакатнинг бир-бирларига чақиришларини, ҳар иккала мамлакатнинг бирбирларига студентлар, фильмлар юборишларини, биргаликда илмий-техника кенгашлари ўтказишларини ва шу сингариларни кўзда тутади.

Халқаро аҳволнинг СССР ва Финляндияни қизиқтирувчи умумий масалалари юзасидан ҳам фикр олмошинди. Катта ва кичик ҳамма давлатларнинг ижтимоий ва давлат тузилишларидан қат'ий назар, Умумевропа хавфсизлик системасини вужудга келтирмоқ ва Европада тинчликни мустаҳкамламоқ учун шу давлатларнинг куч ва ғайратларини қандай қилиб бирлаштириш мумкинлигини муҳокама қилиш ҳозирги вақтда аввалги вақтдагига қараганда кўпроқ зарур, деган фикрга келинди. Шу муносабат блан, Европа давлатларининг — Бирлашган Миллатлар Ташкилоти мақсадларига ва принципларига мувофиқ равишда—шу улуғ мақсадга эришишга қаратилган коллектив ҳаракатларига Совет Иттифоқи Ҳукуматининг ва Финляндия Ҳукуматининг ўз ҳиссаларини қўшишга интилаётганликлари яна бир марта та'кидланди.

Суҳбатлар дўстона вазиятда ўтди ва ҳар иккала томоннинг бир-бирларини кенг равишда тушунганликларини кўрсатди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитети пахта териш ва тайёрлаш юзасидан областьлар, районлар ва совхозлар ўртасидаги социалистик мусобақанинг 1954 йил 21 ноябрьдан 30 ноябрьгача бўлган якунини кўриб чиқиб, **қарор қилдилар:**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи ўтган ўнкунликда пахта тайёрлашда яхши кўрсаткичларга эришгани учун қуйидагиларда қолдирилсин:

шу жумладан Тошкент области бўйича:

Орджоникидзе районида (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Тошпўлатова**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Абзалов**, район комсомол комитетининг секретари ўртоқ **Юсупов**).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи **«Ўзбекистон ССР бешйиллиги»** совхозида қолдирилсин (совхоз директори ўртоқ **Иброҳимов**, бош агрономи ўртоқ **Гусаров**, бош инженер-механиги ўртоқ **Мостовой**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Муҳамедқулов**, ишчилар комитетининг раиси ўртоқ **Скоромний**).

Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатларининг Кенгаши

МОСКВА, 30 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Бугун Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатлари Кенгашининг иккинчи мажлиси бўлди. Польша Халқ Республикаси делегациясининг бошлиғи Юзеф Циранкевич раислик қилди.

Чехословакия делегациясининг бошлиғи, Чехословакия Республикасининг Бош Министри Вильям Широкий муҳокама қилинаётган масала юзасидан биринчи бўлиб баёнот берди.

Тарихий тажриба, — деди у, — ҳарбир эрксевар ва тинчликсевар халқнинг манфаатлари Ғарбий Германияда милитаризмни тиклаш ва Ғарбий Германияни ғарбдаги ба'зи давлатларнинг агрессив гуруҳларига қўшиш йўлидаги уринишларга барча кучлари блан қаршилик кўрсатишни талаб қилаётганлигини чехословак халқига ўргатди. Шу сабабдан, Чехословакия ҳукумати совет ҳукуматининг Европада коллектив хавфсизлик системасини вужудга келтириш масаласи юзасидан Кенгаш чақириш тўғрисидаги таклифини сўзсиз қўллаб-қувватлайди.

Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштириш ва уни агрессив блокларга тортиш ташкилотчилари бўлган ғарб давлатларининг сиёсати ҳақида гапириб, В. Широкий айтдики, бу давлатлар Умумевропа кенгашида қатнашишни исташ бирёқда турсин, балки ҳатто, Кенгашнинг чақирилишига халақит бериш учун бошқа давлатларга бевосита ва ошкора суратда тазйиқ кўрсатдилар. Улар бу блан ўзларини Европада тинчлик ва хавфсизликнинг душманлари сифатида тамомила фош қилдилар ва зўравонлик қилишдан иборат ҳалокатли сиёсатни бундан буён ҳам давом эттиришга интилаётганликларини та'кидладилар. Париж битимлари ана шу сиёсатни ёркин ифода этди. Бу битимлар, — деди у, — Европа хавфсизлигининг энг муҳим масаласи бўлган Германия масаласини ҳал этиш имкониятига путур етказади.

В. Широкий Германиянинг бевосита қўшниси бўлган Чехословакия республикаси Германия масаласининг тинчлик ва халқлар ўртасидаги дўстона муносабатлар руҳида ҳал этилишидан астойдил манфаатдор эканлигини та'кидлади, чунки, — деди у, — Чехословакия халқлари воқиаларга бой ўз тарихи давомида агрессив герман милитаризми блан доим тўқнашиб келди. Агрессив герман милитаризми Чехословакиянинг ҳамиша ашаддий душмани эди. В. Широкий герман нацистлари ва милитаристларининг дун'ёга ҳоким бўлиш йўлидаги уринишларида Чехословакия биринчи қурбонлардан бири бўлганлигини эслатиб ўтди. Мюнхен битими вақтида ғарбдаги реакцион доиралар Чехословакиянинг озодлиги ва мустақиллигини қурбон қилган эдилар. Мюнхен фожиаси бутун дун'ё учун агрессорларга нисбатан муросачилик сиёсати қандай оқибатларга олиб келажагини, герман милитаризми блан келишувчилик қандай натижаларга олиб келажагини кўрсатадиган огоҳлантириш бўлди.

В. Широкий айтдики, чехословак халқи ўз мамлакати герман милитаризми агрессиясининг яна қурбони бўлишига ҳечқачон йўл қўймаслик учун қат'ий қарор берган. Шундай қарор блан илҳомланган чехословак халқи буюк давлатларнинг Потсдамда тузилган битимларини тамомила қувватлади. Иккинчи жаҳон уруши давомида кучли антифашист коалицияни ташкил этган ана шу давлатлар бу битимларда урушдан кейинги даврда Германияга нисбатан амалга ошириладиган сиёсатларини баён қилдилар. Чехословакия Германия масаласини Потсдам битимлари руҳида ҳал этишга ёрдам бериш учун 1945 йилдан буён зўр ҳаракат қилиб келди.

Аммо, — деб сўзини давом эттирди В. Широкий, — Германиянинг шу вақтгача парчаланган ҳолда қолганлиги учун айбдор бўлган ва Ғарбий Германияда герман империализми, нацизми ва милитаризмини қайтадан тиклаш йўлига ўтиб олган ғарб давлатлари, биринчи навбатда АҚШ, Потсдамда ўз зиммаларига олган мажбуриятларга хиёнат қилдилар. В. Широкий айтдики, Париж битимлари ана шуни исбот этади. Ғарб давлатларининг Ғарбий Германияда амалга ошираётган сиёсати ва айниқса Париж битимлари Потсдам декларациясининг улар учун ҳам мажбурий бўлган қисмини ҳақорат қилишдан иборат. Потсдам декларациясининг шу қисмида бундай дейилади: «Герман милитаризми ва нацизми йўқ қилинади ва иттифоқчилар Германиянинг бундан буён ўз қўшниларига ҳамда бутун дун'ёда тинчликни сақлашга ҳечқачон хавф туғдирмаслиги учун зарур бўлган бошқа тадбирларни ҳам ўзаро келишиб, ҳозир ва бундан кейин ҳам амалга оширадилар».

В. Широкий айтдики, Париж битимларининг ратификация қилиниши Ғарбий Германиядаги милитаристларга агрессия йўлини очиб берган бўлар эди. В. Широкий бундай деди: Чехословакия ҳукумати совет таклифларига мувофиқ, Европада коллектив хавфсизликнинг самарали системасини вужудга келтириш Европадаги барча мамлакатларнинг, шунингдек Чехословакиянинг ҳам тинчлигини та'минлаяжагига ва уларнинг хавфсизлигини мустаҳкамлаяжагига ишонади. В. Широкий қуйидагиларни та'кидлаб ўтди: Европада коллектив хавфсизлик системасини вужудга келтириш идеяси Европадаги барча халқларга азиз ва яқиндир. Ана шу идеяни амалга ошириш имкониятини туғдириш учун ғарб давлатлари Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштиришдан иборат ҳалокатли сиёсатга ва Париж битимлари сиёсатига абадий хотима беришлари мутлақо зарур.

Чехословакия Совет Иттифоқи блан ва халқ демократияси мамлакатлари блан иттифоқчилик шартномаларини тузганлигини ва бу шартномалар герман милитаризми томонидан бўладиган ҳарқандай ҳужумга қарши ёки Европада агрессив ҳаракатларни қилиш учун герман милитаризми блан иттифоқ бўладиган ҳарқандай мамлакатга қарши ўзаро ҳартомонлама ёрдам беришни та'минлашини эслатиб, В. Широкий бундай деди:

Чехословакия Республикаси ҳукумати Париж битимларининг ратификация қилиниши Кенгашда қатнашувчи давлатларнинг ўз хавфсизликларини кучайтириш ва та'минлаш учун умумий тадбирларни кўришни сўзсиз талаб қилади, деган фикрдадир. Париж битимлари герман милитаризмининг эски сиёсатини, я'ни «Дранг нах остен» сиёсатини тиклашга бевосита сабаб бўлар эди. Париж битимларининг ратификация қилиниши ғарбдаги ба'зи давлатларнинг агрессив ҳарбий кучларини тузишни билдирган бўлар эди. Ғарбий Германия вермахти ана шу ҳарбий кучларнинг ядроси бўлур эди. Бу ҳарбий кучлар, биринчи галда, демократик лагердаги мамлакатларга қарши қаратилган бўлур эди. Шуни э'тиборга олиб, Чехословакия Республикаси ҳукумати Кенгашда қатнашучи мамлакатларнинг қуролли кучларини кучайтириш ва координация қилиш юзасидан, уларнинг ягона қўмондонлигини та'минлаш юзасидан ўзаро келишиб чора кўришлари зарур бўлади, деб ҳисоблайди.

Чехословакия ҳукумати, — деб сўзини давом эттирди В. Широкий, — Ғарбий Германияда милитаризмнинг қайтадан тикланиши ва агрессив ғарбий герман армиясининг вужудга келтирилиши, даставвал, Чехословакия, Польша Халқ Республикаси ва Германия Демократик Республикасининг чегараларига хавф туғдирган бўлар эди, деган фикрда ҳам туради. Шу сабабдан, Чехословакия ҳукумати Париж битимлари ратификация қилинган тақдирда, айниқса ана шу давлатларнинг ҳукуматлари мазкур хавфга қарши курашда ҳаммалари учун умумий манфаатларга асосланиб, ўз чегараларининг хавфсизлигини та'минлаш учун биргаликда самарали чораларни кўришлари зарур деб ҳисоблайди.

В. Широкий сўзининг охирида Чехословакия делегацияси номидан ишонч билдириб айтдики, бу Кенгаш ўз вазифасини бажаради. Чехословак халқи ва Европа ҳамда бутун дун'ёдаги барча тинчликсевар халқлар Кенгашдан шуни кутмоқдалар.

Шундан кейин, Германия Демократик Республикаси делегациясининг бошлиғи, ГДР Бош Министри Отто Гротеволь сўзлади.

Отто Гротеволь ўз баёнотида айтдики, Париж битимлари ва уларни тезроқ ратификация қилиш нияти яна хавфли вазиятни вужудга келтирди. Бу вазият тинчликни сақлаш ҳамда Германия масаласини ҳал этиш йўлида тезликда қарор қабул қилишни талаб этади.

Германия, — деди у, — бундан буён ўз қўшниларига ҳечқачон хавф туғдирмаслиги керак. Бирлашган ва мустақил Германия бошқа ҳамма халқлар блан дўст бўлиш йўлини қидириб, тинчликсевар давлатлар оиласида муносиб ўрин олиши керак. Аммо, Париж битимлари герман миллатининг энг муҳим масалаларни тинч йўл блан ҳал этишига халақит беради. Париж битимларининг ратификация қилиниши ва амалга оширилиши Германияни тинч йўл блан қайтадан тиклашга тўсқинлик қилган бўлар эди.

Гротеволь Ғарбий Германиянинг қайтадан ҳарбийлаштирилиши ва унинг биртомонлама ҳарбий блокларни вужудга келтиришда қатнаштирилиши Ғарбий Германияни уруш йўлига бошлайди, деди. Гротеволь Ғарбий Германияда гитлерчи генераллар қўмондонлиги остида миллионли империалистик армия вужудга келтирилабошланганлигига доир фактлар келтирди. Париж битимлари Ғарбий Германия милитаристларига вермахтни вужудга келтиришда ва уни Америка Қўшма Штатларининг ёрдами блан қуроллантиришда бевосита имконият туғдириб беради.

Ғарбий Европадаги ба'зи доираларнинг немис милитаризмини қайтадан тиклаш ҳозирги вақтда «унчалик хавфли эмас», чунки бу милитаризм гўё америка олий қўмондонлиги остида бўлади, деган да'воларига тўхталиб, Гротеволь герман милитаризмининг тарихи уни «контроль қилиш» ёки «чеклаб қўйиш» йўлидаги ҳарқандай уринишлар ҳалокатга маҳкум бўлиб келганлиги ва маҳкум бўлиб қолажагини кўрсатади, деди.

Гротеволь Бонн милитаристларининг бўлажак вермахт гўё мудофаа ишига хизмат қилади, деган да'волари сохта эканлигини та'кидлади. Бонн давлатининг сиёсати, — деди у, — зўравонлик қилиш сиёсати блан, америка ва герман милитаристларининг агрессив милитаристик мақсадлари блан аниқ белгиланади. Аммо, — деди ГДР делегациясининг бошлиғи, — зўравонлик қилиш сиёсати энг бошданоқ ҳалокатга маҳкум этилгандир, чунки бу сиёсат немис халқининг миллий манфаатларига қарши, бошқа халқларнинг хавфсизлигига қарши қаратилган ва мазкур сиёсат қайси халқларга хавф туғдираётган бўлса, ана шу ҳамма халқларнинг қарши ҳаракат қилишига сабаб бўлади. Бутун дун'ёдаги каби Германияда ҳам кучлар нисбати тинчликсевар кучлар фойдасига ўзгариб бормоқда. Германия Демократик Республикаси немис халқининг тинчликсевар ва демократик кучларини ифода этмоқда. Германия Демократик Республикаси делегациясининг Европада тинчлик ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан Европа мамлакатлари Кенгашида қатнашаётганлиги тарихнинг такрорланмаётганлигини исбот этади.

Гротеволь Париж битимларини кўздан кечириб, Аденауэр ҳукуматининг ва бу ҳукуматга зимдан раҳбарлик қилаётган америкалиларнинг Париж битимлари оккупацияга хотима беради ва Ғарбий Германияга суверенитет қайтариб берилади, деган да'волари сохта да'волар эканлигини кўрсатди. Париж битимлари Ғарбий Германияга эркинлик ҳам, суверенитет ҳам бермайди. Бу битимлар Германияни доим парчаланган ҳолда қолдиришга, немислар ўртасида ҳамжиҳатликни вужудга келтириш йўлида ғов вужудга келтиришга хизмат қилади ва немис ҳамда америка монополиячиларининг қайтадан ҳарбийлаштириш планларини амалга оширишларини гарантиялаши керак.

Париж битимлари, — деди Гротеволь, — юридик кучга эга эмас, чунки улар немис халқи кўпчилигининг хоҳиш-иродасига қарши тузилган бўлиб, унинг миллий манфаатларига қарши қаратилган. Немис халқи бу битимларни ҳечқачон э'тироф қилмайди ва уларнинг амалга оширилишига йўл қўймаслик учун бутун чорани кўради. Германия Демократик Республикаси ҳукумати ҳисоблайдики, герман миллатининг ўз ижодий кучларини эркин ишга солишига имконият бериш ва Европа марказидаги бу ташвиш манбаини абадий йўқ қилмоқ учун герман масаласи тинч демократик йўл блан ҳал қилиниши лозим.

Германиянинг қайта бирлашуви, — деди Гротеволь, — Германиянинг ҳар иккала қисмини бир-бирига яқинлаштирмоқ учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўришни талаб қилади. Германия Демократик Республикаси ва Ғарбий Германия Федерал Республикасининг вакиллари биргаликда кенгашлар ўтказмасдан туриб ва улар ўртасида аҳиллик бўлмасдан туриб қайта бирлаштириш мумкин бўлмайди. Гротеволь кўрсатдики, ГДР ҳукумати Ғарбий Германия блан музокаралар олиб бориш учун олдиндан ҳечқандай шартлар қўймайди. ГДР ҳукумати бирлашган демократик Германия республикаси тузишга тайёргарлик кўришда Веймар конституциясини э'тиборга олишга ва Веймар республикасининг ижобий тажрибасидан, шунингдек урушдан кейинги йилларда Германиянинг Шарқида ва Ғарбидаги давлат қурилишида тўпланган тажрибадан фойдаланишга тайёрдир.

Гротеволь Шарқий Германияда ҳам, Ғарбий Германияда ҳам ҳамма хилдаги полициянинг сони, дислокацияси ва қуролланиши тўғрисида битим тузиш юзасидан ГДР ҳукуматининг бирқанча марта қилган таклифлари асосида истаган вақтда музокаралар олиб боришга ГДР ҳукумати тайёр турганлигини кўрсатиш блан бирга АҚШ ҳукуматининг 29 ноябрьдаги нотасида Германия Демократик Республикаси қайта қуролланмоқда, деган да'восини рад этди. Бу, — деди Гротеволь, — шундай ёлғон гапки, ҳадеб такрорланишидан ҳақиқат бўлиб қолмайди. Бу шундай методки, Гитлер ҳам ўзининг қуролланишини ва ҳарбий тайёргарликларини ана шундай метод ёрдами блан асослашга уринган эди.

Германия Демократик Республикаси ҳукумати, — деди Гротеволь, — бу кенгашда қуйидагиларни айтишни зарур деб ҳисоблайди: агар Ғарбий Германияда милитаризм тикланса ва мунтазам армия тузилса, у вақтда Германия Демократик Республикаси бунга жавобан Германия Демократик Республикаси меҳнаткашларининг тинч шароитда эришган ютуқларини ҳимоя қиладиган миллий қуролли кучлар тузишга мажбур бўлади.

Германия Демократик Республикасининг делегацияси, — деди яна Гротеволь, — СССР, Польша Халқ Республикаси ва Чехословакия Республикаси ҳукуматларининг Париж битимлари ратификация қилинган ва амалга оширилган тақдирда бу кенгашда ҳозир бўлган давлатлар ўз халқларининг тинч меҳнатини, ўз давлат территорияларининг даҳлсизлигини ҳимоя қилиш учун, ҳарқандай агрессияни қайтариш ва Европада тинчликни та'минлаш учун биргалашиб чоралар кўриш тўғрисида бу ерда баён қилинган фикрларига қўшилади. Шу блан бирга биз Чехословакия Республикаси делегациясининг Париж шартномалари ратификация қилинган тақдирда айниқса кўп хавф остида қоладиган Чехословакия Республикаси, Польша Халқ Республикаси ва Германия Демократик Республикаси биргалашиб тадбирлар кўриш тўғрисида келишиб олишлари ҳақидаги таклифига қўшиламиз.

Сўнгра Гротеволь айтдики, ГДР Халқ Палатаси, ҳукумати ва немис халқининг кўпчилиги совет ҳукуматининг Европадаги барча давлатларнинг коллектив хавфсизлиги системасини вужудга келтириш тўғрисидаги таклифини табрикламоқдалар. У ишонч билдириб айтдики, бундай коллектив хавфсизлик системаси Германиянинг тинч йўл блан қайта бирлашувига ҳам йўл очган бўлар эди.

ГДР делегациясининг бошлиғи уқтириб ўтдики, Германия Демократик Республикаси кенгашга қатнашаётган давлатлар блан дўстона муносабатлардадир ва бу муносабатларни ривожлантиришга интилмоқда. Айниқса Совет Иттифоқи блан дўстлик бутун немис халқининг асл миллий манфаатидир.

О. Гротеволь ўз баёнотини тамомлар экан, Кенгашнинг қарорлари немис халқига мамлакатни тинч демократик йўл блан қайта бирлаштиришни амалга ошириш учун ва ўзининг тинч келажагини та'минлаш учун ёрдам беради, деб қат'ий ишонч билдирди.

Гротеволь ўз баёнотини тамомлаганидан кейин мажлис ёпилди.

Навбатдаги мажлис 1 декабрьга тайинланди. (ТАСС).

* * *

МОСКВА, 1 декабрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Европада тинчликни ва хавфсизликни та'минлаш юзасидан ўтказилаётган Европа мамлакатлари Кенгашининг бугун кундуз соат 2 да очилган учинчи мажлисида Германия Демократик Республикаси делегациясининг бошлиғи ГДР бош министри Отто Гротеволь раислик қилди.

Албания делегациясининг бошлиғи, Албания Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари Мануш Муфтиу мажлисда биринчи бўлиб сўзга чиқиб, баёнот берди.

Муфтиу ўз баёнотида Европада коллектив хавфсизлик системасини барпо қилиш масаласи юзасидан Европа Кенгашини чақириш соҳасида Совет Иттифоқи ҳукумати томонидан қилинган ташаббусни Европада тинчлик ва хавфсизлик манфаатларига хизмат қиладиган муҳим халқаро воқиа, деб табриклади.

У қайд қилиб ўтдики, Европанинг ба'зи давлатлари АҚШ империалистик доираларининг бевосита таз'йиқи остида Лондонда ва Парижда Ғарбий Германия ҳақида сепарат битимлар туздилар. Бу битимлар Европада тинчликни ва хавфсизликни та'минлаш манфаатларига ҳамда шу дамгача ҳал қилинмаган халқаро проблемаларни ва, биринчи навбатда, Германия проблемасини ҳал қилиш йўлида тинчликсевар давлатларнинг кўрсатаётган ғайратларига асло тўғри келмайди.

Лондон ва Париж битимлари, — деди Албания делегациясининг бошлиғи, — Европа халқларининг тинчлигига ва ҳаётига таҳдид солмоқда. Бу битимлар ҳарбий агрессив гуруҳлар тузиш сиёсатининг ифодасидир. Уруш ва агрессия сиёсатининг ифодасидир. Париж битимларининг ратификация қилиниши бирлашган демократик тинчликсевар герман давлати вужудга келтириш асосида Германия масаласини тинч йўл блан ҳал қилишни қийинлаштирган бўлур эди ва Муфтиу айтиб ўтганидек, Европанинг қоқ ўртасида агрессиянинг янги ўчоғини вужудга келтирган бўлур эди. Бу эса шу битимларда қатнашган мамлакатлар устига катта мас'улият юклаган бўлур эди ва тинчликсевар давлатларни шу хавфдан ўз хавфсизликларини ҳимоя қилмоқ учун янги тадбирлар кўришга мажбур қилган бўлур эди.

Бизнинг делегациямиз, — деди Мануш Муфтиу, — Совет Иттифоқи делегациясининг бошлиғи ўртоқ В. М. Молотовнинг ўз баёнотида ҳозирги халқаро аҳвол тўғрисида берган баҳосига тўла равишда қўшилганлигини Албания Халқ Республикаси Ҳукумати номидан билдиради ва Европада тинчликни ҳамда хавфсизликни ва мамлакатларимизнинг хавфсизлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш тўғрисидаги унинг таклифларини ма'қуллаб қабул қилади.

Албания делегацияси мамлакатларимизнинг хавфсизлигини ва Европада тинчликни та'минлаш масаласи юзасидан Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Циранкевичнинг, Чехословакия Республикаси Министрлар Совети Раиси ўртоқ Широкийнинг ва Германия Демократик Республикаси Министрлар Совети Раиси ўртоқ Гротевольнинг айтган гапларига ҳам тўла равишда қўшилади.

Париж битимлари ратификация қилинадиган бўлса, Албания Халқ Республикасининг Ҳукумати шу Кенгашда қатнашаётган мамлакатлар блан биргаликда халқларимизнинг тинч ижодий меҳнатини ҳимоя қилиш юзасидан, мамлакатларимиз чегараларининг даҳлсизлигини ҳарқандай агрессиядан ҳимоя қилишни та'минламоқ учун ҳарбий соҳада ҳам конкрет коллектив тадбирлар кўришга тайёрдир.

Сўнгра Кенгаш қатнашчилари Руминия делегациясининг бошлиғи, Руминия Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари Киву Стойканинг баёнотини тингладилар.

Узоқ муддатли тарихий тажриба румин халқини шу нарсага ишонтирдики, — деди у, — модомики Европада герман милитаризми мавжуд бўлар экан, румин халқи учун ва Европадаги бошқа халқлар учун осойишталик ва хавфсизлик бўлиши мумкин эмас, чунки улар вақти-вақти блан герман империализмининг босқинига учраб келдилар ва герман империализми томонидан таланиб келдилар. Киву Стойка уқтириб айтдики, ўз тарихий тажрибасидан сабоқ олган румин халқи герман милитаризмининг тикланишига қарши ва Ғарбий Германиянинг ҳарбий агрессив блокка қўшилишига қарши қат'ий равишда курашишга ўзининг тайёр эканлигини билдиради.

Париж битимларининг имзоланиши натижасида Европада ҳозир рўй берган вазиятда ва шу битимларни тезроқ ратификация қилдирмоқ учун АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматлари томонидан герман милитаристлари блан биргаликда кўрилаётган тадбирлар сабабли Европа мамлакатлари олдида икки перспектива вужудга келди. Шу перспективаларнинг бири, — деди Киву Стойка, — Париж битимларини ратификация қилиш перспективасидирки, бу — халқаро кескинликни ва янги уруш хавфини муқаррар кучайтириш демакдир. Бу перспектива яхлит, тинчликсевар, демократик Германияни барпо қилиш учун бўлган шарт-шароитни ҳақиқатда йўққа чиқаради. Совет Иттифоқининг Европада коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтириш тўғрисидаги таклифи Европа халқларига бошқа перспективани — тинчликни сақлаш, халқларнинг миллий мустақиллигини ҳимоя қилиш, ҳанузгача ҳал қилинмасдан келаётган жанжалли масалаларнинг ҳаммасини тинч йўл блан ҳал қилиш перспективасини очиб берди. Совет Иттифоқи томонидан таклиф қилинган ва герман милитаризмининг тикланишига йўл қўймайдиган коллектив хавфсизлик системаси Германиянинг миллий бирлигини тиклаш йўлида муҳим қадам бўлур эди.

Киву Стойка айтдики, Руминия ҳукумати Европадаги ҳамма давлатларнинг ижтимоий ва давлат тузумларидан қат'и назар уларнинг иштироки блан, катта ва кичик ҳамма мамлакатларнинг қонуний манфаатларини ҳисобга олган ҳолда Умумевропа шартномаси тузиш ҳақида Совет Иттифоқи томонидан қилинган таклифни тўла равишда қўллаб-қувватлайди.

Руминия ҳукумати, — деди Руминия делегациясининг бошлиғи, — АҚШ, Англия ва Франциянинг раҳбар доиралари герман қасосчи милитаристлари блан биргаликда вермахтни тиклаш негизида ҳарбий-агрессив гуруҳ тузишга киришган ҳозирги пайтда Европанинг тинчликсевар давлатлари ўз мудофааларини та'минламоқ учун шу вақтгача кўриб келган тадбирлари блангина чекланиб қолишлари мумкин эмас, деб Совет ҳукумати томонидан билдирилган фикрга тўла равишда қўшилади. Ҳозирги вазиятда ғоят ҳуш'ёр бўлиб туришгина талаб қилиниб қолмасдан, шу блан бирга, тинчликни ва хавфсизликни ҳимоя қилмоқ учун амалий ва актив тадбирларни биргаликда кўриш ҳам талаб қилинади. Тинчликсевар давлатлар Париж шартномалари ратификация қилинган тақдирда ўз кучларини жипслаштиришлари ва бу кучларни анча мустаҳкамлашлари; ўзларининг мудофаа қувватларини мустаҳкамлашлари лозим.

Бу нарса Кенгашда қатнашаётган давлатлардан қуролли кучларни ва уларнинг қўмондонлигини ташкил этиш соҳасида муштарак тадбирлар кўришни ва шунингдек халқларимизнинг тинч меҳнатини, мамлакатларимиз чегараларининг бутунлигини та'минлаш, уларни эҳтимол тутилган агрессиядан ҳимоя қилиш йўлида бошқа тадбирларни ҳам кўришни талаб қилади, деб айтилаётган фикрларга Руминия ҳукумати тўла равишда қўшилади.

Руминия делегацияси шу нарсани ма'лум қиладики, Руминия Халқ Республикаси Кенгашда қатнашаётган бошқа мамлакатлар блан биргаликда зарур бўлган чораларнинг ҳаммасини кўришга тайёрдир.

Хитой Халқ Республикаси Ташқи Ишлар Министрининг Ўринбосари, ХХРнинг Совет Иттифоқидаги Фавқулода ва Мухтор Элчиси Чжан Вень-тянь Хитой Халқ Республикасининг кузатучиси сифатида ХХР ҳукумати номидан сўзга чиқиб, баёнот берди.

У айтдики, Хитой Халқ Республикаси ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш масаласи юзасидан Умумевропа кенгаши чақириш тўғрисида Совет ҳукумати томонидан қилинган таклифни Европада ва бутун дун'ёда тинчликни сақлаш йўлида ўз вақтида қўйилган ва муҳим қадам деб ҳисоблайди ҳамда шу таклифни тўла равишда ма'қуллайди ва қўллаб-қувватлайди. Хитой Халқ Республикасининг вакили айтдики, бу Кенгашнинг Европадаги ҳамма давлатлар Кенгаши бўлмай қолганлигига фақат АҚШ ҳукумати ҳамда унга эргашучи Англия ва Франция ҳукуматлари жавобгардир, чунки улар ҳозирги вақтда манфаатдор томонлар ўртасида музокаралар олиб бориш ва битимлар тузиш йўли блан Европада коллектив хавфсизлик системаси вужудга келтиришга ҳамда Европада мустаҳкам тинчликни сақлаб қолишга интилмасдан, балки Париж битимларини мумкин қадар тезроқ ратификация қилдиришга, Ғарбий Германияни қуроллантиришга, Европадаги бошқа давлатларга қарама-қарши қилиб қўйилган ҳарбий гуруҳларни кучайтиришга, Германияни ва Европани узоқ вақтга парчалаб қўйишга ва янги уруш тайёрлашга интилмоқдалар.

Чжан Вэнь-тянь, Хитой ҳукумати ва хитой халқи Париж битимларига қат'ий равишда қарши бўлиб чиқмоқда, деб айтди.

Ҳаммага равшандирки, — деди у, — агар Париж битимлари ратификация қилинадиган бўлса, агар агрессив доираларнинг муддаолари амалга ошириладиган бўлса, у ҳолда умумгерман сайловлари ўтказиш йўли блан Германиянинг бирлигини тиклаш ишига жиддий зарар етказилади, Германия масаласини ҳал қилмоқ учун ва Европадаги бошқа масалаларни ҳал қилмоқ учун давлатлар ўртасида музокаралар олиб бориш имконияти жиддий тўсқинликларга дуч келади, бу эса Европа мамлакатлари ўртасидаги муносабатларда кескинликнинг кучайишига, зўр бериб қуролланишнинг кучайишига ва Европа халқлари устига тушаётган ҳарбий харажатлар оғирлигининг анча кўпайишига олиб келади. Америка агрессив доиралари «зўравонлик позициясига» асосланган сиёсат ёрдами блан бутун дун'ёни ўзларига бўйсундиришга уринмоқдалар. Уларнинг агрессив ва ҳарбий планлари фақат Европадагина таҳдид солиб қолмасдан, шу блан бирга, бу планлар Осиёга ҳамда ер юзининг бошқа районларига ҳам таҳдид солмоқда.

Хитой Халқ Республикасининг вакили та'кидлаб ўтдики, АҚШ агрессив доираларининг ва уларга эргашаётган инглиз ва француз ҳукмрон доираларининг «зўравонлик позициясига» асосланган сиёсат ёрдами блан ўзлари хоҳлаган нарсани бошқа мамлакатларга қилдириш йўлидаги уринишлари, Совет Иттифоқига ва халқ демократияси мамлакатларига ҳужум қилиш блан дўқ ураётганликлари ва ўз агрессив мақсадларига эришиш йўлидаги уринишлари муқаррар барбод бўлади. Совет Иттифоқи ва халқ демократияси мамлакатлари, — деди у, — тинчлик сиёсатини изчиллик блан ўтказиб келмоқдалар, чунки улар қурилиш ишларини бажармоқ учун тинчлик бўлишига муҳтождирлар, чунки тинчлик ҳамма мамлакатларнинг халқларига керакдир, лекин бундан, мазкур мамлакатлар империалистларнинг зўравонлигидан қўрқадилар, деган ма'но келиб чиқмайди. Иккинчи жаҳон урушининг тажрибаси шуни исбот қилдики, агрессорлар тинчлик, демократия ва мустақиллик учун қат'ий кураш олиб бораётган мамлакатларни ва халқларни зўравонлик блан забт этишга қодир эмаслар, оқибат натижада агрессорларнинг ўзлари я'ни зўравонлик сиёсатини тарғиб қилиб келган агрессорларнинг ўзлари тор-мор қилиндилар.

Англия ва Франциянинг ва Ғарбий Европадаги бошқа мамлакатларнинг ҳукмрон доиралари АҚШ томонидан ўтказилиб келаётган агрессия ва уруш сиёсатига эргашиб ҳамда Германияни ҳарбийлаштиришга кўмаклашиб, ҳақиқатда иккинчи жаҳон уруши олдидан қилинган эски хатоларни такрорламоқдалар. Улар кўтариб ташламоқчи бўлган тош ўзларининг оёқларини майиб қилади ва оқибат натижада ўз хатоларининг аччиқ меваларини ўзлари тотиб, пушаймон бўладилар.

Чжан Вэнь-тянь ҳозирги вақтда АҚШ ҳарбий доиралари томонидан ўтказилаётган ҳарбий планларда Ғарбий Германияни ва Японияни қуроллантиришга яна асосий ўрин берилаётганлигини кўрсатиб, бундай деди:

— Хитой халқи Осиёда тинчлик бўлиши ва ўз мамлакатининг хавфсизлиги учун курашиб, Америка агрессив доираларининг Японияни қуроллантиришларига қарши ҳамда уларнинг Осиёдаги агрессив ва ҳарбий сиёсатларига қарши бўлиб чиқади, шу блан бирга, уларнинг Ғарбий Германияни қуроллантиришларига ҳамда Европадаги агрессив ва ҳарбий сиёсатларига ҳам қарши бўлиб чиқиб, Европада тинчлик учун олиб борилаётган курашни қўллаб-қувватлайди. Осиёда ва Европада тинчлик учун кураш ҳозирги вақтда яхлит, бўлинмас, умумий курашдир.

Чжан Вэнь-тянь уқтириб айтдики, мақсад — тинчликни сақлашдир, шу сабабли уруш оловини ёқучиларга индамай қараб туриш асло мумкин эмас, уларнинг урушни бошлаб юбориш ниятларини назар-писанд қилмаслик мумкин эмас. Акс ҳолда агрессорларни рағбатлантириш ва уларнинг ниятлари муваффақият қозонишига ёрдамлашиш бўлур эди. Бизнинг Хитойда, — деди у, — «Бизга тинчлик керак, лекин агрессияга қарши қаратилган урушдан биз қўрқмаймиз» деб кўп гапирилади. Биз тинч тотув бўлиб яшаш тарафдори бўлган ҳамма мамлакатлар блан ҳамкорлик қилишни хоҳлаймиз. Биз бутун дун'ёда тинчлик бўлиши учун тинмай курашмоқдамиз. Бироқ, биз агрессив кучларнинг найрангларидан асло кўз юммаслигимиз лозим.

Кенгашда муҳокама қилинаётган масалалар, — деди Хитой Халқ Республикасининг вакили, — фақат Европада хавфсизлик учунгина жуда катта аҳамиятга эга бўлиб қолмасдан, бутун дун'ёдаги тинчлик учун ҳам жуда катта аҳамиятга эгадир. АҚШ, Англия, Франциянинг ва Ғарбий Европадаги бошқа мамлакатларнинг бу Кенгашда қатнашишдан бош тортганликлари тинчликни сақлаш ва урушнинг олдини олиш ишида бу Кенгашнинг жиддий аҳамияти борлигини ва актуаллигини яна бир марта кўрсатди. Хитой Халқ Республикаси Ҳукумати номидан шу нарсани айтаманки, Хитой Халқ Республикаси Совет делегацияси бошлиғи ўртоқ Молотовнинг, Польша делегацияси бошлиғи ўртоқ Циранкевичнинг, Чехословакия делегацияси бошлиғи ўртоқ Широкийнинг, Германия Демократик Республикаси делегациясининг бошлиғи ўртоқ Гротевольнинг ва бошқа делегатларнинг шу Кенгашда қилган баёнотларига тўла равишда қўшилади; Хитой Халқ Республикаси ушбу Кенгашда қабул қилинадиган ва Европада тинчликни ҳамда хавфсизликни сақлашга тааллуқли бўлган ҳамма қарор ва тадбирларни тўла равишда қўллаб-қувватлайди. Биз шу нарсага аминмизки, бу Кенгаш ўз олдида турган тарихий вазифаларни муваффақият блан бажаради ва бутун дун'ёда тинчликни ҳимоя қилаётган кучларнинг янада мустаҳкамланишига ёрдам беради.

Венгрия Министрлар Совети Раисининг Биринчи ўринбосари, Венгрия Халқ Республикаси делегациясининг бошлиғи Андраш Хегедюш баёнот бермоқ учун сўз олади.

Тинчлик учун кураш бораётган жойда бўлишга ҳамиша интилаётган венгер халқи, — деди А. Хегедюш, — ушбу Кенгашнинг чақирилиши тўғрисидаги хабарни зўр умид блан кутиб олди, чунки у, Кенгаш венгер халқига ҳам таҳдид солаётган ҳарбий хавфни йўқотади ва Германия масаласини тинч йўл блан ҳал қилишга ёрдам беради деб астойдил ишонади.

Венгер халқи ўзининг минг йиллик тарихи давомида Германиянинг ҳукмронликка интилишига қарши муттасил курашиб келди, кейинги тўрт аср давомида эса, то 1945 йилгача — Венгрия озод қилинган кунга қадар у, Германия ва Австриянинг деярлик тўхтовсиз зулми остида қолиб келди. А. Хегедюш герман оккупациясининг ва урушнинг оғир оқибатларини тасвирлаб бериб айтдики, жуда кўп одамлари қурбон бўлган, таланган ва камситилган венгер халқига халоскор Совет Армияси янги ҳаёт йўлини, юксалиш ва миллий мустақиллик йўлини очиб берди. Венгрия ўзи озод қилинган пайтдан бошлаб тараққиётнинг катта йўлини босиб ўтди ва эришилган муваффақиятларни мустаҳкамлаш ҳамда янада ривожлантириш Венгриядаги ҳарбир гражданнинг, бутун венгер халқининг энг катта орзусидир.

А. Хегедюш айтдики, кейинги 10 йил мобайнида дўст мамлакатлар блан Венгрия ўртасида, биринчи навбатда, Венгрия блан Совет Иттифоқи ўртасида вужудга келган ҳамкорлик венгер халқи эришган ҳамма муваффақиятларнинг ҳал қилучи факторидир. Венгрия қўшни Югославия блан ўз муносабатларини нормаллаштирди, у блан бирқанча муҳим битимлар тузди ва бундан кейин ҳам шу йўллан бориш ниятидадир. Венгрия Австрия блан нормал яхши қўшничилик муносабатларини тиклашга интилмоқда.

Венгрия Халқ Республикасининг бутун ташқи сиёсат соҳасидаги фаолияти, — деди А. Хегедюш, — жаҳондаги ҳамма мамлакатлар ва халқлар блан тинч ва дўст бўлиб яшашга, ўзаро манфаатларга тўла равишда риоя қилишга қаратилиб келди ва қаратилмоқда. Германия ва Австрия масалаларининг ҳал қилинмаганлиги, шунингдек герман милитаризмини тиклаш йўлидаги интилишлар ташқи сиёсатимизнинг, халқимиз хавфсизлигининг ана шу асосий мақсадига таҳдид солмоқда.

А. Хегедюш уқтириб айтдики, герман империализмининг Австрияни зўрлик блан қўшиб олиш йўлидаги иқтисодий, сиёсий ва ҳарбий интилишлари венгер халқи учун айниқса хавфлидир. У айтдики, венгер халқи Германия Демократик Республикаси халқи ва ҳукуматининг герман милитаризмининг тикланишига қарши, кескин равишда олиб бораётган курашини, Германия Демократик Республикасининг герман халқини тинч йўл блан бирлаштириш йўлида кўрсатаётган ғайратини тобора кўпроқ ишонч ва хайрихоҳлик блан кузатиб келди ва кузатмоқда.

Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан Совет Иттифоқи томонидан қилинган таклиф Германияни қайта ҳарбийлаштириш хавфини йўқотишга қаратилган таклифгина бўлиб қолмасдан, шу блан бирга, бу таклиф бутун герман масаласини тинч йўл блан ҳал қилишнинг тўғри йўлини ҳам кўрсатиб бераётганлигини кўриб, венгер халқи хурсанд бўлмоқда, — деди А. Хегедюш. — Венгрия ҳукумати Германия масаласининг тинч йўл блан ҳал қилиниши ва Европада коллектив хавфсизлик системасининг вужудга келтирилиши бир-бирига чамбарчас боғланган масала эканлиги тўғрисида ўртоқ Молотовнинг баёнотида ҳам кўрсатиб ўтилган фикрга тўла равишда қўшилади.

Венгрия Халқ Республикасининг делегацияси Европада рўй берган вазиятга ўртоқ Молотов томонидан берилган баҳони тўла равишда ма'қуллайди ва шу баҳога қўшилади. У яна шу фикрга ҳам қўшиладики, Париж битимларининг ратификация қилиниши уруш хавфини янада кучайтиради ва Европада янги вазият туғдиради. Бу эса, Париж битимлари ратификация қилинган тақдирда, шу Кенгашда вакиллари қатнашаётган тинчликсевар давлатларнинг ўз мамлакатларининг хавфсизлигини ҳимоя қилиш манфаатлари йўлида қат'ий равишда амалий тадбирлар кўришларини ва ўз қуролли кучларини ташкил қилиш ҳамда умумий қўмондонлик тузиш юзасидан муштарак чоралар кўришларини зарур бир иш қилиб қўяди.

Тикланаётган герман милитаризми томонидан ўзларининг давлат чегараларига бевосита хавф туғилаётган мамлакатлар, чунончи: Польша Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси ва Германия Демократик Республикаси ушбу Кенгаш қатнашчилари бўлган ҳамма мамлакатлар томонидан кўрилаётган умумий муштарак тадбирлардан ташқари яна ўз мавқи'ларига мувофиқ ўз чегараларини ҳимоя қилмоқ учун айрим-айрим тадбирлар ҳам ишлаб чиқишлари ва амалга оширишлари лозимки, биз буни асосли ва зарур иш деб ҳисоблаймиз. Венгрия Халқ Республикаси Ҳукумати Париж битимларининг ратификация қилинишини мамлакат учун жиддий хавф деб билади ва шу сабабли у, ўз мудофаа қувватини кучайтирмоқ учун СССР блан ва тинчликсевар бошқа мамлакатлар блан жуда яқиндан ҳамкорлик қилиб зарур чораларни кўришга, шу жумладан ҳарбий характердаги чораларни ҳам кўришга қат'ий равишда тайёрдир.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

Европада тинчликни ва хавфсизликни таʼминлаш юзасидан Европа мамлакатларининг Кенгаши

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Венгрия Халқ Республикаси Ҳукумати янги ҳалокатли уруш хавфини йўқотишда иштирок қилмоқ учун ва Европа халқларига тинчликни таʼминлаб берадиган хавфсизлик системасини вужудга келтиришга кўмаклашмоқ учун ҳамма чораларни кўришга тайёрдир.

Сўнгра Болгария делегациясининг бошлиғи, Болгария Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари Антон Югов сўзга чиқиб, баёнот берди.

Европа халқларининг Кенгаши, — деди у, — Париж битимлари янги вазият туғдираётган айниқса муҳим бир пайтда чақирилди, шу сабабли тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш масаласи янада кўпроқ аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда.

А. Югов Болгария ҳукумати ва болгар халқи тинчликка ва халқлар ўртасида тинч ҳамкорлик қилинишига бўлган ўз иродаларини ўзларининг халоскори бўлган Совет Иттифоқига ўз муҳаббатларини ва миннатдорчиликларини неча марталаб ва жуда қатʼий равишда изҳор қилганликларини айтиб, бундай деди:

— Совет ҳукуматининг Европада коллектив хавфсизликнинг мустаҳкам системасини вужудга келтириш тўғрисидаги таклифи Европадаги ҳамма халқларнинг ҳукуматлари Кенгаш чақириш тўғрисидаги таклифни қабул қилган ва ўз делегацияларини юборган мамлакатлардаги халқларнинг ҳам, шунингдек ҳукуматлари Европада коллектив хавфсизлик идеяси принципига рози бўлган халқларнинг ҳам, шунингдек ҳукуматлари Ғарбий Германияда милитаризмни тиклаш йўлига, агрессия тайёрлаш йўлига ошкора суратда тушиб олганликлари сабабли таклифномани рад қилган мамлакатлардаги халқларнинг ҳам ҳаётий манфаатларига мос бўлиб тушади.

А. Югов айтдики, Совет Иттифоқи ўзи барпо бўлган кундан бошлаб тинчлик ва ҳамма халқлар ўртасида ҳамжиҳатлик бўлиши учун курашиб келмоқда ҳамда жанжалли халқаро масалаларни тинч йўл блан ҳал қилиш сиёсатини изчиллик блан ўтказиб келмоқда. У эслатиб ўтдики, иккинчи жаҳон урушидан кейин Совет ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик системасини вужудга келтириш ҳақида, бирлашган тинчликсевар демократик герман давлатини барпо қилиш тўғрисида турли шаклларда конкрет таклифларни неча марталаб ўртага қўйди. Совет делегациясининг бошлиғи ўртоқ Молотов Совет ҳукуматининг тинчлик масалалари ҳақидаги позициясини бу Кенгашда ҳам равшан баён қилиб берди.

А. Югов ғарб давлатларининг сиёсати тўғрисида гапириб айтдики, АҚШ бошчилигида баʼзи ғарб давлатлари бораётган йўл, Париж битимлари йўли — бекик ҳарбий гуруҳлар тузиш, Ғарбий Германияни ҳарбийлаштириш ва Германияга қўшни бўлган мамлакатларнинг хавфсизлигига таҳдид солиш, янги урушнинг бевосита хавфини туғдириш йўлидир.

Болгария делегациясининг бошлиғи эслатиб ўтдики, сал кам ўттиз йил мобайнида герман милитаристлари Болқон мамлакатларига икки марта бостириб кирдилар ҳамда болгар халқи ва Болқондаги бошқа халқлар АҚШ, Англия ва Франция раҳбарларининг ҳозирги вақтда герман қасосчилари қўлига яна қурол бераётганликларига индамай қараб туролмайдилар.

А. Югов Болгария ҳукумати ва болгар халқи Европа халқлари ўртасидаги ҳамкорлик ва тинчлик сиёсатининг тантана қилиши учун курашга ўзларининг бутун кучларини сарф қилаётганлигини кўрсатиб, Болгария ҳукумати Совет ҳукуматининг «Европада коллектив хавфсизлик тўғрисида Умумевропа шартномаси» тузиш ҳақидаги таклифини қатʼий равишда қувватлайди, деди.

Бизнинг делегациямиз Париж битимлари имзоланганидан кейин Европадаги тинчликка таҳдид соладиган хавфнинг жиддийлиги ҳақида Совет делегациясининг ва Кенгашдаги бошқа делегацияларнинг айтган фикрларига қўшилиб, — деди А. Югов — шуни билдирадики, у тинчликни сақлашга ва халқларнинг тинч ҳамкорлик қилишига, коллектив хавфсизлик системасини амалга оширишга қаратилган ҳамма тадбирларни қўллаб-қувватлайди.

Бизнинг делегациямиз, — деди А. Югов, — ғарбнинг агрессив доиралари ва, биринчи навбатда, Америка Қўшма Штатларининг раҳбар давлат арбоблари Европани парчалаш йўлидан Совет Иттифоқи халқларига ҳамда Европадаги бошқа халқларга қарши қаратилган ҳарбий гуруҳлар тузиш ҳамда Ғарбий Германияни қайта ҳарбийлаштириш йўлидан боришда давом қилаётганликлари натижасида вужудга келган ҳозирги вазиятда эркесвар халқлар ўз «эркинликларини ва территориал бутунликларини ҳимоя қилмоқ учун зарур бўлган муштарак тадбирларнинг ҳаммасини, шу жумладан зарур бўлган ҳарбий тадбирларни ҳам муҳокама этиш ва қабул қилишга қонуний равишда ҳақлидирлар», деган позицияга ҳам тўла равишда қўшилади. Бундай шароитда Париж битимларининг ратификация қилиниши натижасида вужудга келадиган вазият учун ва бунинг оқибатлари учун бутун жавобгарлик ғарб мамлакатларидаги агрессив ҳукмрон доиралар устига ва аввало Америка Қўшма Штатларидаги ҳукмрон доиралар устига тушади.

Правардида А. Югов айтдики, Болгария ҳукумати Европада тинчликни мустаҳкамламоқ учун улуғ Совет Иттифоқи бошчилигидаги қудратли тинчликсевар фронтнинг ҳамма кучларини жипслаштириш ишига Болгария ҳукумати янада кўпроқ куч қўшади.

А. Югов баёнотидан кейин мажлис ёпилди.

Келгуси мажлис 2 декабрьга тайинланди.

(ТАСС).

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ 23 ОКТЯБРЬДАГИ ВА 13 НОЯБРЬДАГИ НОТАЛАРИГА АҚШ, ФРАНЦИЯ ВА АНГЛИЯ ҲУКУМАТЛАРИНИНГ ЖАВОБЛАРИ

29 ноябрьда АҚШ, Франция ва Англиянинг Москвадаги Элчихоналари почта орқали СССР Ташқи Ишлар Министрлигига Совет ҳукуматининг шу йил 23 октябрьдаги ва 13 ноябрьдаги ноталарига мазкур мамлакатлар Ҳукуматларининг жавоб ноталари текстларини юбордилар.

Мазмуни жиҳатидан бир хил бўлган бу ноталарда АҚШ, Франция ва Англия ҳукуматлари «Париж битимларини мумкин қадар тезроқ кучга киритишга» қарор берганликларини билдирадилар.

АҚШ Ҳукумати, шунингдек Франция ва Англия Ҳукуматлари «жанжалли масалаларни ҳамма иштирокчиларнинг муҳим манфаатларини ўзаро ҳурмат қилиш руҳида ўтказиладиган музокаралар йўли блан ҳал этишни» истаганликларини баён қилиб, айни бир вақтда, уларнинг фикрича, гўё ҳозирги пайтда «Германия ёки Австрия юзасидан ҳам, шунингдек Европа хавфсизлигининг қолган аспектлари юзасидан ҳам муваффақиятли кенгаш ўтказиш учун зарур асос» йўқ деб даʼво қилмоқдалар.

Жавоб ноталарининг охирида айтилишича, юқорида айтиб ўтилган уч давлатнинг ҳукуматлари ана шундай асос яратилгандан кейин, — «тегишли қарорни топиш учун реал перспектива мавжудлиги аниқланиши блан ва тегишли мамлакатлар Париж битимларини ратификация қилганидан кейин» тўрт Ташқи Ишлар Министрлари кенгашини ўтказиш мумкин деб ҳисоблайдилар.

Коллектив хавфсизлик системасини барпо этиш юзасидан Европа мамлакатларининг кенгашига келганда эса, уч давлат ҳукуматлари ўз ноталарида билдирадиларки, уларнинг фикрича, «Европа давлатларининг ва бошқа манфаатдор давлатларнинг янада кенгроқ кенгашини чақириш» мумкин. Броқ, айни ҳолда ҳам, бундай кенгаш тўрт Ташқи Ишлар Министрларининг кенгашидан кейин ва бу кенгаш «фойдали бўлиб чиққан» тақдирдагина ўтказилиши мумкин деб шарт қилинади.

СОВЕТ ҲУКУМАТИНИНГ ШУ ЙИЛ 13 НОЯБРЬДАГИ НОТАСИГА ҒАРБИЙ ЕВРОПАДАГИ БАʼЗИ МАМЛАКАТЛАР ҲУКУМАТЛАРИНИНГ ЖАВОБЛАРИ

29 ноябрьда СССР Ташқи Ишлар Министрлиги Москвадаги тегишли Элчихоналар ва Миссиялардан Совет Иттифоқи Ҳукуматининг шу йил 13 ноябрьдаги нотасига Дания, Норвегия ва Бельгия ҳукуматларининг жавоб ноталарини олди.

Бу ноталарда мазкур ҳукуматлар Европада коллектив хавфсизлик системасини барпо этиш ҳақидаги масала юзасидан Умумевропа Кенгашини ўтказиш ҳақида Совет Ҳукуматининг таклифини рад этиб, бу Кенгашда қатнашмаганликлари учун АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматлари ўз жавоб ноталарида қандай далилларни келтирган бўлсалар, мазкур ҳукуматлар ҳам худди шундай далилларни баҳона қилиб келтирмоқдалар.

Италия, Исландия, Туркия ва Люксембург ҳукуматларининг ҳам шунга ўхшаш жавоб ноталари ўша куни СССРнинг бу мамлакатлардаги дипломатик ваколатхоналарига топширилди.

Финляндия сейми Финляндия блан СССР ўртасида тузилган савдо битимини маʼқуллади

ХЕЛЬСИНКИ, 1 декабрь. (ТАСС). Кеча Финляндия сейми Совет Иттифоқи блан Финляндия ўртасида 1956 — 1960 йилларда бир-бирларига товарлар етказиб бериш юзасидан тузилган битимни тасдиқлаш ҳақида ҳукуматнинг таклифини учинчи марта ўқиб чиққандан кейин якдиллик блан маʼқуллади.

ГДР делегацияси СССР Бадиий академияси аʼзолари асарларининг виставкасини бориб кўрди

Германия Демократик Республикасининг, Европада тинчлик ва хавфсизликни таʼминлаш юзасидан Европа мамлакатлари Кенгашида қатнашиш учун Москвага келган ГДР бош министри О. Гротеволь бошчилигидаги делегацияси 1 декабрьда СССР Бадиий академияси аʼзоларининг асарлари виставкасини бориб кўрди. СССРнинг Германия Демократик Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Г. М. Пушкин делегацияни кузатиб борди.

Меҳмонлар виставкани зўр қизиқиш блан томоша қилдилар. Сўнгра делегация аʼзолари виставкада қатнашучи бир группа рассомлар блан ва СССР Бадиий академиясининг президенти А. М. Герасимов блан дўстона суҳбатлашдилар.

(ТАСС).

Польша Халқ Республикасининг делегацияси В. И. Ленин ва И. В. Сталин Мавзолейини зиёрат қилди

Европа мамлакатларининг Европада тинчликни ва хавфсизликни таʼминлаш юзасидан Кенгашида қатнашаётган Польша Халқ Республикасининг делегацияси 1 декабрьда В. И. Ленин ва И. В. Сталин Мавзолейини зиёрат қилди ҳамда «Совет халқи ва прогрессив инсониятнинг улуғ доҳийлари В. И. Ленинга ва И. В. Сталинга — Польша Халқ Республикаси Ҳукумат делегациясидан» деган сўзлар ёзилган гулчамбар қўйди.

Гулчамбарни қўйиш вақтида делегация раҳбари — Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Юзеф Циранкевич, делегация аʼзолари: Польша Халқ Республикаси Ташқи Ишлар Министрининг Ўринбосари Мариан Нашковский, Польша Халқ Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Вацлав Левиковский, шунингдек Элчихонанинг ходимлари ва бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Гулчамбарни қўйиш вақтида СССР Ташқи Ишлар министрлиги Протокол Бўлимининг Мудири Е. Д. Киселев ҳозир бўлди.

(ТАСС).

Чехословакия Республикасининг делегацияси В. И. Ленин ва И. В. Сталин Мавзолейини зиёрат қилди

Европа мамлакатларининг Европада тинчликни ва хавфсизликни таʼминлаш юзасидан Кенгашида қатнашаётган Чехословакия Республикасининг делегацияси 1 декабрьда В. И. Ленин ва И. В. Сталин Мавзолейини зиёрат қилди ҳамда қуйидаги сўзлар ёзилган гулчамбарни қўйди: «В. И. Ленинга, И. В. Сталинга — Чехословакия Ҳукумат делегациясидан».

Гулчамбарни қўйиш вақтида делегация бошлиғи — Чехословакия Республикасининг Бош Министри Вильям Широкий, делегация аʼзолари: Чехословакия Республикасининг Ташқи Ишлар Министри Вацлав Давид, Чехословакия Республикасининг Қурилиш министри Эмануил Шлехта, Чехословакия республикасининг Соғлиқни сақлаш министри Иозеф Плойгар, Чехословакия Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Яромир Вошаглик, шунингдек Элчихонанинг ходимлари ва бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Гулчамбарни қўйиш вақтида СССР Ташқи Ишлар Министрлиги Протокол Бўлимининг Мудири Е. Д. Киселев ҳозир бўлди. (ТАСС).

Албания Халқ Республикасининг делегацияси В. И. Ленин ва И. В. Сталин Мавзолейини зиёрат қилди

Европа мамлакатларининг Европада тинчликни ва хавфсизликни таʼминлаш юзасидан Кенгашида қатнашаётган Албания Халқ Республикасининг делегацияси 1 декабрьда В. И. Ленин ва И. В. Сталин Мавзолейини зиёрат қилди ҳамда қуйидаги сўзлар ёзилган гулчамбарни қўйди: «Тинчлик, халқлар дўстлиги ва мустақиллигининг таянчи бўлган Совет Иттифоқига асос солган ўлмас В. И. Ленинга ва И. В. Сталинга. 1954 йил 29 ноябрьдаги Москва Кенгашида қатнашаётган Албания Халқ Республикаси Ҳукумат делегациясидан».

Гулчамбарни қўйиш вақтида делегация бошлиғи — Албания Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари Мануш Муфтиу, делегация аʼзолари: Албания Халқ Республикасининг Ташқи Ишлар Министри Бехар Штюлла, Албания Халқ Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Михаль Прифти, шунингдек Элчихона ходимлари ва бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Гулчамбарни қўйиш вақтида СССР Ташқи Ишлар министрлиги Протокол Бўлимининг Мудири Е. Д. Киселев ҳозир бўлди.

(ТАСС).

БМТ Бош Ассамблеясининг тўққизинчи сессияси

СИЁСИЙ КОМИТЕТДА

НЬЮ-ЙОРК, 1 декабрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Кеча Сиёсий комитетнинг эрталабки мажлисида саккиз мамлакат — Аргентина, Коста-Рика, Куба, Эквадор, Сальвадор, Ҳиндистон, Сурия ва Югославия делегациялари Ғарбий Ириан ҳақидаги масала юзасидан бирлашган резолюция проекти тақдим этдилар. Маʼлумки, бу делегациялар умумий дискуссияда Индонезия резолюцияси проектини принцип жиҳатидан қўллаб-қувватлаган эдилар. Янги резолюция проекти аслда Индонезия проектининг вариантидир, лекин бу проект баʼзи моддалар бўйича Индонезиянинг позициясига қўшилмаганлари ҳолда, шу блан бирга Ғарбий Ириан масаласи юзасидан Индонезия блан Голландия ўртасида музокараларнинг яна бошланишини ёқлаб чиққан делегациялар учун мақбулроқ руҳда ёзилгандир.

Саккиз делегация резолюциясининг оператив қисмида бундай дейилади: Бош Ассамблея... «1. Индонезия ва Нидерландия ҳукуматлари ҳозирги вақтда ўзлари ўртасида мавжуд бўлган жанжални Бирлашган Миллатлар Устави принципларига мувофиқ равишда ҳал қилиш учун ўз кучқудратларини давом эттирадилар деб умид билдиради. 2 Ҳар икки томондан эришилган прогресс ҳақида Бош Ассамблеянинг ўнинчи мунтазам сессиясига маʼлум қилишни сўрайди».

Индонезия резолюцияси проектининг оператив қисмида таклиф этилган резолюциянинг амалга оширилишига ёрдам бериш ва иккала томон ўртасидаги музокараларнинг бориши ҳақида Бош Ассамблеяга маʼлумот бериш БМТ бош секретарига топширилсин деб кўзда тутилган эди.

Колумбия делегацияси саккиз мамлакат резолюциясининг оператив қисмидаги биринчи моддага тузатиш киритишни таклиф этди. Бу тузатиш аслда бутун резолюцияни йўққа чиқариб қўяди.

Кечки мажлисда резолюция проектларини ва Колумбия делегацияси тақдим этган тузатишни муҳокама қилиш давом этди. Мажлис охирида масала овозга қўйилди. Колумбия делегацияси тақдим этган тузатиш ўттизбир овоз блан рад этилди. Бу тузатишни ёқлаб 11 делегация овоз берди. Саккиз мамлакат резолюцияси 14 овозга қарши. 34 овоз блан қабул қилинди, 10 делегация овоз беришда бетараф қолди. СССР, Украина ССР, Белоруссия ССР, Польша, Чехословакия, ҳамма араб мамлакатлари, Латин Америкасидаги кўпчилик мамлакатлар, Афғонистон, Эфиопия, Эрон делегациялари ва резолюциянинг соавторлари бўлган ҳамма делегациялар бу резолюцияни ёқлаб овоз бердилар. Бу резолюцияга қарши овоз берганлар орасида Англия, Франция, Голландия, Бельгия, Австралия, Янги Зеландия ва Жанубий Африка Иттифоқи ҳамда Скандинавия мамлакатларининг делегациялари бор. Саккиз мамлакат резолюцияси қабул қилингандан кейин Индонезия делегацияси ўз резолюцияси проектини овозга қўйдирмасдан қайтиб олди.

Шундай қилиб, мустамлакачи давлатларнинг қаршилик кўрсатишларига қарамай, Бош Ассамблея Индонезияни ва Голландияни Ғарбий Ириан ҳақидаги масалани ҳал қилмоқ учун куч-ғайратларини сарфлашга чақирган ва бунинг натижаларини БМТ Бош Ассамблеясининг навбатдаги сессиясида муҳокама қилишни кўзда тутган резолюцияни жуда кўпчилик овоз блан қабул қилди.

☆ ☆ ☆

НЬЮ-ЙОРК. 1 декабрь. (ТАСС). Сиёсий комитет бугун эрталабки мажлисда Корея масаласини муҳокама қилишга киришди. Шу муносабат блан Совет Иттифоқи делегацияси кун тартибидаги бу масалани муҳокама қилишда қатнашмоқ учун Корея Халқ Демократик Республикаси ва Хитой Халқ Республикаси вакилларини чақириш ҳақида таклиф киритди. СССР вакили Я. А. Малик Сиёсий комитет муҳокамасига қуйидаги резолюция проектини тақдим этди: «Биринчи комитет, Корея масаласини тинч йўл блан ҳал этишда Корея Халқ Демократик Республикаси ва Хитой Халқ Республикаси иштирок қилиши зарурлигини эʼтироф қилиб, Корея Халқ Демократик Республикаси ва Хитой Халқ Республикаси вакилларини Корея масаласини муҳокама қилишда қатнашишга таклиф этади».

Кореяда тинчлик ўрнатиш проблемаси, дейди Я. А. Малик, корейц халқининг асл, шунингдек хитой халқининг асл манфаатлари блан боғлиқ бўлганлиги сабабли, уларнинг иштирокисиз Корея масаласининг обʼектив равишда кўриб чиқилишини, айниқса қонуний кучга ва амалий маʼнога эга бўлган тегишли битимга келинишини умид қилиб бўлмайди.

Қўшма Штатлар вакили Уодсворт Совет Иттифоқи делегацияси тақдим этган таклифга қарши гапирди.

АҚШ БЛАН ҲАРБИЙ ИТТИФОҚ ТУЗИШНИНГ ОҚИБАТЛАРИ

Покистон меҳнаткашларининг аҳволи ҳақида Ҳиндистон матбуотининг ёзганлари

ДЕҲЛИ, 1 декабрь. (ТАСС). Ҳиндистонда чиқадиган «Коммерс энд индастри» журналининг ёзишича, Покистонга «мисли кўрилмаган иқтисодий кризис» таҳдид қилмоқда. Шу йилнинг 9 ойи ичида экспортдан четэл валютаси тушиши ўтган йилнинг шу даврдагига нисбатан камайган. Истеʼмол молларининг нархлари деярли 300 процент ошган.

«Ивнинг стар» газетасининг ёзишича, Покистонда ишсизлик кучаймоқда, меҳнаткашлар «тасвир қилиб бўлмаслик даражада ёмон аҳволга тушиб қолган» ва «яқин келгусида уларнинг аҳволини яхшилашга ҳеч қандай умид йўқ». Газетанинг таʼкидлаб ўтишича, бунинг сабаби «Покистоннинг АҚШ блан ҳарбий иттифоқ тузганлигидир». Покистон ҳукумати, деб ёзади газета, «солиқ йўли блан тушаётган маблағларнинг 80 процентини қуролли кучларга сарфламоқда», «Покистоннинг моддий ресурсларини ва киши кучларини АҚШ ихтиёрига топшириб қўйган». Газета ўз мақоласининг охирида уқтириб ўтадики, бу хил сиёсат «Покистоннинг экономикасини Америка экономикасига қарам қилиб қўяди».

Қишлоқларимиз обод ва кўркам бўлсин!

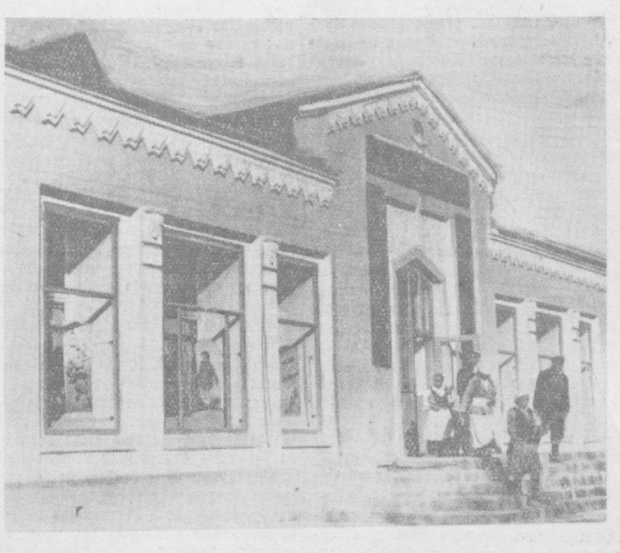

Областимизнинг районларида йил сайин кўплаб янги уй-жойлар, мактаб, касалхона ва бошқа маданий-маиший муассаса бинолари қурилмоқда. **Суратда:** Ўртасарой район марказида қурилган янги универмаг. **Х. Черсан** фотоси.

Янги қишлоқ

Октябрь революциясига қадар Равот қишлоғи уч-тўртта кўримсиз кулбадан иборат эди. Бу кулбаларда ва бепоён янтоқзордаги 4—5 та ўтовда кўчманчи чорвадорлар кун кечирар эдилар. Сув бўлмаганидан 8—10 метр чуқурликдаги қудуқдан сув олиб, чорва молларини суғорар эдилар.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабасидан баҳраманд бўлган халқимиз коммунистик партия ва совет ҳукуматимизнинг раҳбарлигида катта ўзгаришлар ятатди, чўлларни бўстонга айлантирди, чўлларга каналлар чиқариб, сувга сероб қилди. Чўллар ўрнида йирик чорва совхозлари, гигант пахтакор колхозлар барпо қилинди.

Қурама тизма тоғларининг этакларида илгариги 4—5 та ўтов ўрнида ҳозир қатор-қатор янги типда қурилган уйлар, кўм-кўк дарахтзорлар, мевали боғлар вужудга келтирилди.

Бу қишлоқ Тошкент—Ленинобод автобус йўлининг икки томонида жойлашган Бўка район Қорақўйли қишлоқ советидаги Юсупов номли колхоз қишлоғидир. Қишлоқ совет ҳокимияти йилларида таниб бўлмаслик даражада ўзгарди. У, йилдан-йилга обод бўлиб бормоқда. Фақат 1952—1954 йиллар ичида 100 та янги типдаги уйлар қурилиб, уларга колхозчилар кўчиб кирдилар. Булардан ташқари колхоз қишлоғида жамоат бинолари: колхоз правлениеси учун қурилган кўркам 8 хонали янги бино, ўқишхона, чойхона, буфет ва бошқалар қишлоқнинг ҳуснига-ҳусн қўшмоқда. Янги қурилаётган 500 кишилик ҳашаматли клуб, касалхона ва ясли бинолари ҳам битказилиб ишга туширилиш олдида турипти.

Иккита еттийиллик мактабда 450 дан ортиқ болалар ўқиб таʼлим олмоқдалар. Қишлоқдаги амбулатория, касалхона, туғруқхона колхозчиларга тинмай хизмат қилмоқда. Колхознинг электр станцияси 500 точкага, яʼни 200 хонадонга, жамоат биноларига нур бериб, уларни кундузгидек ёритиб турибди.

Колхозчилар 100 гектар дан ортиқ янтоқзорни ўзлаштириб, у ерда боғлар яратдилар. Бу йил колхознинг олмазоридаги ва бошқа боғларида турли мевалар мўл-кўл ҳосил қилди. Меҳнатсевар колхозчилар қишлоқни кўкаламзорлаштиришда ҳам жуда катта ишлар қилдилар. Колхоз территориясидаги ҳамма йўллар тартибга солиниб, 400 минг тол ва терак кўчати ўтказилган эди. Ҳозир вояга етган бу дарахтлар, кенг тутзорлар қишлоқнинг қиёфасини янада кўркамлаштириб юборган.

Равот қишлоғининг колхозчилари чўлларни ўзлаштириб, 700 гектар ерга буғдой, 400 гектар ерга беда, 820 гектар ерга пахта ва 70 гектар ерга сабзавот, полиз экинлари экиб муттасил юқори ҳосил олмоқдалар. Фидокорона меҳнат қилиб мўл ҳосил етиштирган колхозчилар фаровон ҳаёт кечирмоқдалар.

Равот қишлоғининг келажаги порлоқ. Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг Ўзбекистон ССРда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисидаги қароридан илҳомланган Равот қишлоғининг меҳнатсевар колхозчилари янги-янги бўз ерларни ўзлаштириб, йил сайин пахта майдонини кенгайтириб бормоқдалар.

Я. ИСМАТОВ.

Чиноз районида

ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАР

Районнинг марказида янгидан-янги бинолар қад кўтармоқда. Ўтган йили бу ерда оёқ кийимлари, газлама ва кийим-кечак сотадиган магазинлар ва культмаг биноси қурилган эди. Бу йил эса 3 хонали озиқ-овқат магазини, район марказий кутубхонаси учун бино ва 30 хонали мактаб қурилди.

КОЛХОЗ ҚИШЛОҒИ ОБОД БЎЛМОҚДА

Ленин номли, «Қизил октябрь» ва «XIX партсʼезд» колхозлари районда энг илғор колхозлардир. Ташкилий хўжалик жиҳатдан мустаҳкамланиб бораётган бу колхозларнинг қиёфаси кун сайин ўзгариб бормоқда. «XIX партсʼезд» колхозида 12 хонали автогараж, турли буюмлар сақлайдиган омбор, наслдор моллар учун катта молхона ва отхона бинолари қурилди. Ленин номли колхозда 800 киши сиғадиган клуб фойдаланишга топширилди.

КОЛХОЗЧИЛАРНИНГ УЙЛАРИ РАДИОЛАШТИРИЛДИ

Район алоқа бўлимининг ходимлари колхоз аʼзоларининг уйларини радиолаштиришга катта аҳамият бермоқда. Ворошилов номли ва Шверник номли колхозларга радиоузеллар ўрнатилди ва ишга туширилди. Мингдан ортиқ колхозчининг уйига радио точкалари ўрнатиб берилди.

ПАХТАКОРЛАРГА МАДАНИЙ ХИЗМАТ

Районда битта доимий ва 3 та кўчма киноустановка яхши ишламоқда. Кўчма кино установкаси барча колхозларга бориб ҳар ойда камида 3 мартадан турли янги кинофильм кўрсатмоқда. Ўтган бир ой ичида Сталин номли, Маленков номли, Молотов номли, Горький номли ва бошқа колхоз аʼзоларига «Кемалар қалʼаларни штурм қилмоқда», «Қишлоқ врачи», «Балтиқ депутати» деган кинофильмлар кўрсатилди.

А. ТОҒАЕВ.

Колхозда электростанция қурилди

Қуйичирчиқ районининг Қоратепа қишлоқ советига қарашли Маленков номли колхозда «Киров — 22» маркали электростанция қурилиб, Улуғ Октябрь байрами арафасида ишга туширилди. Колхоздаги жамоат бинолари ва бирқанча колхозчининг уйига электр точкалари ўрнатилди. Шу кунларда электр қуввати блан юрадиган тегирмон қуриш тадбирлари белгиланди.

Булардан ташқари, колхозга кўчиб келган янги хўжаликларга уй-жой қуриб берилмоқда. Яқинда икки хонали 12 та уй-жой биноси қурилиб бўлди.

Колхознинг баʼзи участкаларидаги йўллар ремонт қилинди ва саккиз километрли йўлга тош ётқизилди.

Қ. ПЕРШЕЕВ.

ОБ-ҲАВО МАʼЛУМОТИ

Тошкент об-ҳаво бюросининг маʼлумотига қараганда, бугун Тошкент областида ҳаво булутланиб туради, ёғингарчилик бўлмайди. Температура 4 даражагача совуқ ва 2 даражагача иссиқ бўлади. Тошкентда ҳаво бироз булутланиб туради, ёғингарчилик бўлмайди. Температура 0 даражадан 2 даражагача совуқ бўлади.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 5/XII да кундуз **Юрак сирлари.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **қизиқчилар группаси гастрольларининг давоми.** Юмор, сатира, кулги. **Ван Зевей** раҳбарлигида **янги хитой аттракциони,** эстон артистлари **Латтик** ва **Махтей** ҳамда **ўзбек цирк коллективининг гастрольлари.** Тамоша кеч соат 8 да бошланади.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» — янги чехословак бадиий фильми **Душман изидан.**

«РОДИНА» — **Дайди** (1 ва 2-нчи серия).

НАВОИЙ номли — кундуз соат 4 яримда илмий-оммабоп фильмлар: 1). **Петрозаводск,** 2) **Денгиз ҳайвонларини овлаш.**

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136, Пропаганда бўлими — 136, Совет қурилиши бўлими — 132, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва санʼат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими—135. Саноат ва транспорт бўлими — 132, Хатлар бўлими — 132 Секретариат — 34048, Эʼлонлар бўлими — 38142

Р 08739. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. НАШР. № 1570. 3